

Szoboravatáson
emlékeztek Varga
Vilmosra | **10.**

Császári vizit Váradon (3.)
– visszhangok | **24.**

Egymásba folyó évadok
hordaléka – Évadnyitó
a filharmóniában | **28.**

Sokrétű hagyományörzés
Hegyközcserében
– Népünnepély | **36.**

Várad *folyóirat*

Kulturális, közéleti havilap • Nagyvárad, 2021. október • I. (XX.) évfolyam 10. (199.) szám • **Ára 10 lej**

Főurak – ömlesztve

Gyerekkoromban, az 1950-es években az arisztokráciához tartozni egyenlő volt egy szörnyű családi átokkal, mivel ők voltak a „nép ellenségei”. A Lenin–Sztálin kiötlötte rendszerben csakis a munkásosztály és a parasztság leszármazottjai érvényesülhettek, a legsötétebb időkben a főúri sarjak legföljebb az általános iskolát fejezhették be, többre gondolniuk sem volt szabad. Ki is telepítették őket a puszták mezőkre, szörnyűségek keringtek arról, hogyan próbálnak meg valahogy életben maradni. Mindezt azzal indokolva, hogy évszázadokon át kizsákmányolták a szegényeket.

Az említett évtized vége felé kezdett enyhülni valamelyest ez a népharagnak mondott állapot, persze az elkobzott tulajdonaiktól végképp búcsút vehettek a nemesi származásúak, de legalább visszaszivároghattak szülőhelyükre. Már a tanulás sem volt tiltott számukra, lassan-lassan javult valamiképp a helyzetük, 1990 után pedig, akiknek volt egy kis szerencséjük, még vissza is kaptak ezt-azt az elkobzott vagyonukból. De az igazi rehabilitálásuk, ami egyben egyfajta átesés is volt a ló másik oldalára, a jó néhány évvel ezelőtti futótűzként elterjedt főrangon becézési divat.

Legelőször az Amerikában élő unokaöcsém kérdezett rá a családba frissen született kislányra azzal, hogy „Mit csinál a kis hercegnő?”. Megdöbbenem, vissza is kérdeztem, ki iránt is érdeklődik, de ő simán elintézte azzal, hogy az Újvilágban így nevezik őket. Hát most már a „vén Európában” is csak ez járja: hol vannak már a kis tündérek, angyalkák, csak hercegnők és kis hercegek maradtak.

Hiába, én nem tudok megbékélni ezzel az ömlesztve használt főrangú sereggel. És mindig csak arra gondolok, hogy az otthon agyonhercegezett csemeték vajon hogy élik meg az óvodában és iskolában hemzsegő többi „főúr” jelenlétét. Igaz, valamiképpen csak feldolgozhatják, mert eddig senkitől nem hallottam jelentősebb „főrendi háborúról”. Talán a szülők időben elmagyarázzák, hogy ez csak otthon használatos becézés, senki ne gondoljon trónkövetelésre, vagy esetleg az óvónők-tanítónők világosítják fel a normális szokásokról, nem tudom, de remélem, nem fog semmiféle maradandó hatást kiváltani a csalódás, amikor visszavonhatatlanul rádöbbennek: az otthoni hercegség egyben nem jelenti az óvodai-iskolai trónfoglalásokat is.

Molnár Judit

Fizessen elő lapunkra!

A Várad folyóirat előfizetési díja: 3 hónapra 25 lej, 6 hónapra 50 lej, 1 évre 100 lej. A lap előfizethető a Gheorghe Șincai Megyei Könyvtár pénztárában készpénzzel vagy postán pénzesutalvánnyal (mandat poștal), az előfizető nevének és pontos lakcímének,

valamint az „Abonament Várad” megjelölésével: Biblioteca Județeană „Gheorghe Șincai” Oradea; CUI 4687188; Cod IBAN: RO66TREZ07621G330800XXXX, Trezoreria Oradea. Az előfizetők a lapot postán kapják meg.

Biharország – Szórvány

4. Szórványközösségek ünnepeltek együtt – Fekete-Körös völgyi Magyar Napok nyolcadszor

Kultúra

7. Az információk lelőhelye – A Gheorghe Șincai Bihar Megyei Könyvtár tájékoztatási részlege

10. Szoboravatáson emlékeztek Varga Vilmosra – Hegyközkovácsiban találkoztak a színművész barátai, tisztelői

Társadalom

14. Alkotás az alagsorban – Közösségi terek a barokk palotában

Kultúra

16. Fényvágók debütálása – Megalakult a Slash Light Kulturális-Művészeti Egyesület

Vélemény

18. Munkavállalók (18.) – D. Mészáros Elek szocióriportjának újabb fejezete

(Fény)képes krónika

20. Pillanatkép a juhásztanyán – Kerekes István fotója és története

Irodalom

21. Márton Károly négysorosai és haikuja
22. Czilli Aranka versei

Kultúra

23. Játszva énekelünk vagy énekelve játszunk? – Ferdítésetől óv Molnár Judit

Biharország – História

24. Császári vizit Váradon (3.) – I. Ferenc József látogatásának sajtóvisszhangjai

Portré

26. Tótiban fogtak először ecsetet, ceruzát – Bemutatjuk Vincze Evelyn és Burca Íriszt

Zene

28. Egymásba folyó évadok hordaléka – Évadkezdés a Nagyváradi Állami Filharmóniánál

Könyvespolc

30. Tabudöntőgető könyv bemutatója – Sikli László gondolatai a cölibátusról
32. Szeptemberi újdonságok – A megyei könyvtár frissen beszerzett köteteiről

Biharország – Szomszédoló

33. Tájak, házak, ízek a Berettyó mentén – Gasztrofesztivál Berettyóújfaluban

Biharország – Hagyomány

36. Sokrétű hagyományőrzés Hegyközcserében – Kuruc népiünnepély, emlékhelyavatás, csataimitáció

Biharország – Üdítő

38. Az élet céljáról – Keresztretjény nyereményel

Kultúra

39. Fényes Elek-díjak kiosztása Hegyközkovácsiban

Várad folyóirat – kulturális közéleti havilap. **Kiadja** a Gheorghe Șincai Bihar Megyei Könyvtár – Nagyvárad, Várad Kulturális Folyóirat Részleg. **Intézményfenntartó:** Bihar Megye Tanácsa. **Szerkesztőség és kiadó:** Nagyvárad, Armatei Române utca 1/A, C épület, II. em. 7. ajtó; telefon: 0259/431-257; 0771/269-647. **Postacím:** 410087 Oradea, str. Armatei Române nr. 1/A, corp C. **E-mail:** biharmegye@gmail.com; bibliobihor@yahoo.com; **internet:**

www.bibliobihor.ro; www.varad.ro; https://varadbiblioteca.blogspot.com. **Szerkesztőbizottság:** Fried Noémi Lujza, Máté Zsófia, Tóth Hajnal. **Munkatársak:** Darabont Éva tördelőszerkesztő, Megyesi Antónia olvasószerkesztő-korrektor; Barabás Zsuzsa, D. Mészáros Elek, Déder Ferenc, Kocsis Csaba, Molnár Judit, Szóke Ferenc, Tóth Ágnes. Készült a Litera Print Kft. nagyváradi nyomdájában. ISSN 1583-0616

Szórványközösségek ünnepeltek együtt

Tavaly elmaradt, de annál erőteljesebben tért vissza idén, 2021-ben a hagyományosan szeptember első hétvégéjén megrendezett, immár nyolcadik Fekete-Körös völgyi Magyar Napok rendezvénysorozata.

A 2013-ban megálmodott és akkor elindított eseménysorozat hiánypótlóként kapott létjogosultságot és egyben elismerést, mert a dél-bihari szórványban kevés alkalom adatott meg a magyar szónak, éneknek, táncnak, hagyománynak. A Fekete-Körös mentén, a végeken kicsiny a magyar közösség, körülbelül 3500 lélek vallja magát magyar nemzetiségűnek, tartja őseink hagyományait, vallását, hitét. A térségbeli települési napokon keveset vagy egyáltalán nem szerepelt magyar nyelvű produkció, így a szórványmagarság gyakorlatilag nem kapott lehetőséget identitásának megnyilvánulására.

A tavalyi – korlátozások miatti – kihagyás után idén szeptember 5-én Magyarremetén kezdődött a rendezvény, a már megszokott hagyományörző nappal: népi tánccsoportok színpompás felvonulásában, majd előadásában gyönyörködhetek a helyi foci-pálya állandó színpada körül összegyűlt érdeklődők. A műsor nyitása természetesen a házigazda

Körösjánosfalván
Deák Árpád
szobrászművész
(jobb szélen)
alkotását, Hunyadi
János mellszobrát
Dénes István
Lukács esperes és
Borsi Imre Lóránt
avatta fel

Bihar megye számos magyarlakta településéről érkezett tánccsoportok felvonulása Magyarremetén

remeteiek gyermektánccsoportjára hárult, derűtséget és nagy tapsot érdemelve ki a közönségtől. E momentum után következett a „hivatalos” megnyitó: Borsi Imre Lóránt megyei tanácsos, az RMDSZ Bihar megyei szervezetének egyik ügyvezető alelnöke, Bálint György, Magyarremete alpolgármestere, Hasas János, Rév alpolgármestere, Mikló Ernő köröstárkányi RMDSZ-elnök, Nyakó József, Érmihályfalva polgármestere és Csiszér Norbert helyi református lekipásztor szolt a jelenlevőkhöz.

A beszédek után a táncosok hada foglalta el a színpadot, nemcsak a Belényesi-medencéből, hanem távolabbi bihari tájakról is elhozták a népi tánc jókedvét, hagyományát, érzésvilágát a publikum nagy örömeire. Fellépett a magyarremetei Kéknefelejcs és a köröstárkányi Százszorszép Néptánccsoport, a szentjobbi Vadvirágok Népdalkör, a micskei Görböc Néptáncegyüttes, a székelyhídi Zajgó Néptánccsoport, az érmihályfalvi Nyíló Akác Néptáncegyüttes és a berettyószéplaki Bodzavirág Néptánccsoport. A fellépőket Hodgyai Edit, a Görböc vezetője, a néptáncosok sereg-szemléjének koordinátora konferálta fel. Este felé Csóka Gyula prímás cigányzenekarának nótaműsora zárta a napot Koós Éva, Somogyi

Erika, Fejős Jenő és Kolostyák Gyula előadó-művészek közreműködésével.

Szombaton a családi programok kerültek sorra, kicsiknek és nagyoknak kínáltak színvonalas szórakozási lehetőséget Köröstárkányban és Kisnyégerfalván. Reggel ünnepi istentiszteletet tartottak a tárkányi református templomban. Sebestyén László Ede hirdetett ígét, majd az 1961-ben, '71-ben, '81-ben, '91-ben és a negyedszázada, 1996-ban konfirmáltak találkoztak; megható emlékezéseknek lehettünk tanúi. Ez után Sebestyén László Ede lelképásztor *Ha szól az Úr – Áhítatok minden napra* című könyvét mutatta be Fazakas Ildikó várasfenesi lelkész. Zárásként a szerző dedikálta kötetét.

Időközben Kisnyégerfalván már javában rotyogott a bográcsos, öt csapat mérte össze főzőtudományát, a gyerekeknek felállították az ugrálóvárakat, és az MM Pódium Színház *Mesék szárnyán* címmel zenés állatmesékkal bővölte el a gyerekeket Verestóy Mária előadásában a foci pályán felállított színpadon.

Délre, mint rendes házigazdákhoz illik, megfőzték az ötféle finom bográcsgulyást és

A jánosfalvi magyar közösség emlékhellyel gyarapodott

A köröstárkányi fiatalok elevenen őrzik a helyi táncgyarmányt

Id. Jakab Gyula kapta a Zsiskú János-díjat

babgulyást. Ki-ki tudománya szerint keverte a magyaros ízeket. Mikor már mindenki jóllakottan várta a zenei műsort, a „versenybíróság” is ítéletet hozott: az első helyezett bográcsost a tárkányiak idős csapata főzte, második a kisnyégerfalvi, harmadik a belényessonkolyosi csapat lett. A magyarremeteiek a legmagyarosabb ízeket produkálták, és a köröstárkányi ifik a leghagyományosabb produkcióval zárták a sort. Antal Péter és zenésztársai húzták a jó ebédhez a nótát, és fenntartották a jókedvet is.

Szombat estére a mulatni vágyók Köröstárkányban gyülekeztek, a tavaly felavatott óvoda udvarán, ahol nemcsak finom kolbász, de jófajta házi szilva- és szőlőnedű is terítékre került, nem hiányzott a jó zene, de a hangsúly a közös nótázáson, éneklésen volt. Emellett volt tánc is, nem is akármilyen: a köröstárkányi 15-20 éves ifjak – nyugodt lélekkel mondhatjuk – profi bemutatója. Ezek a fiatalok eleinte hivatásos koreográfusoktól kaptak segítséget, de már két éve egyedül próbálnak, s táborokban, találkozókra vesznek részt, hogy fejlesszék tudásukat és kamatoztassák tehetségüket. Dicséretre méltó és követendő példa a hozzáállásuk!

Vasárnap délből létünk, történelmünk, megmaradásunk került a magyar napok eseménysorának fókuszába. Körösjánosfalván immár a régió nyolcadik köztéri szobrát avatták fel, ezúttal Hunyadi János mellsobrát lep-

(folytatás a következő oldalon)

Szórványközösségek ünnepeltek együtt

(folytatás az előző oldalról)

lezték le. Dicső törökverő hadvezérünk példája maradandó itt, a szórványban s a végeken, ahol a megmaradás a tét. Már nem azokat a harcokat kell megvívni, mint egykor, most az összefogás a nagyon fontos.

Az esemény ünnepi istentisztelettel vette kezdetét a jánosfalvi református templomban. Dénes István Lukács lelkipásztor, a bihari egyházmegye esperese hirdetett ígét, majd a templomkertben felállított szobrot ő és Borsi Imre Lóránt leplezték le. Deák Árpád szobrászművész páncéllal felvértezve, merész tekintettel álmodta meg Hunyadi Jánost. Az új emlékjel méltón kiegészíti az évek során a térségben felállított alkotásait: Belényesbe Petőfi Sándor, Köröstárkányba Bartók Béla, Magyarremetére Szent László, Várasfenesre IV. Béla, Belényessonkolyosra Hunyadi Mátyás, Kisnyégerfalvára Bocskai István, Belényesújlakra II. Rákóczi Ferenc büsztje került. Amint beszédében Borsi Imre Lóránt hangsúlyozta, ezek a szobrok a megmaradás útjelzői, és irányt mutatnak múltunk, jelenünk és jövőnk között. Mint a méhek, amelyekről a magyarság a szorgalmat elsajátította, úgy kell megtanulni az összezárást, a védekezést minden ártalom és veszedelem ellen, ami veszélyeztetheti létünket nemzetként.

Az ünnepi pillanatok nemzeti himnuszunk éneklésével értek véget, majd szeretetvendégségre voltak hivatalosak a jelenlevők a belényessonkolyosi közösségi házba.

Vasárnap estére már csak egy ünnepélyes pillanat maradt, ennek helyszíne a belényesi kultúrház volt. A Zsiskú Jánosról elnevezett bihari szórványdíj átadása következett. Az elismerést minden évben egy olyan személy kapja meg, akinek kiemelkedő az életpályája, aki a közösségéért áldozatos munkát végez, és akinek a magyarság fejlődésének, megmaradásának segítése a célja. Idén id. Jakab Gyula mezőbaji helyi tanácsos vehette át a díjat, érdemeit Grim András, az RMDSZ Bihar megyei szervezetének szórványokért felelős alelnöke méltatta. Id. Jakab Gyula agrártechnikus 1955-ben született Tenkén (a család mezőbaji gyökerű), és szakirányú tanulmányainak elvégzése után 20 évig a nagyváradi Úvegházak vállalat technikus volt. 1997-ben családjával a helyiek kérésére visszaköltöztek Mező-

Bográcsosfőzésben is összemérték tudásukat a Fekete-Körös völgyének magyarlakta települései

bajra, és ott elvállalta a helyi mezőgazdasági társulás vezetését. 1991 óta aktív tagja az RMDSZ-nek, '97-től helyi és körzeti elnök, jelenleg helyi tanácsosként képviseli a magyarság érdekeit, emellett a mezőbaji református egyházközség gondnoka és a bihari egyházmegye világi főjegyzője is – állt a laudációban. Id. Jakab Gyula szerényen, meghatóan köszönte meg a megtiszteltetést.

A Fekete-Körös völgyi Magyar Napok a nagyváradi Szigligeti Színház *Kabaré* című előadásával zárult, derűs percekert szerezve a nagyérdemű közönségnek.

Három nap eseményei pezsegtek a magyar napok alkalmával, immár hat helyszínen, összefogva az egész Belényesi-medencét, a Fekete-Körös völgyének magyarságát. Vidám és megható pillanatok váltakoztak, felemelő érzések kavalkádját élhettük át. Köszönet illet mindenkit, aki a szervezés fáradságos munkáját vállalta: az RMDSZ Bihar megyei szervezetét, a Communitas Alapítványt és elsősorban a helyi szervezők hadát – nélkülük keresztülvethetetlen lett volna ez a szép eseménysorozat. Emelt fővel várhatjuk jövőre is, kilencedszer, a magyar napokat a Fekete-Körös völgyében.

Kovács Zoltán

Az információk lelőhelye

A könyvtár szó hallatán a legtöbbeknek a könyvkölcsönzés jut eszükbe. Emellett azonban más, kevésbé látványos munka, például tájékoztatás, könyvészet-összeállítás is folyik a falak mögött. A könyvtári tájékoztatási részleg működéséről, munkájáról **dr. Luminița Moga** részlegvezető, a Gheorghe Șincai Bihar Megyei Könyvtár munkatársa beszélt lapunknak.

A Bihar megyei téka könyvtári tájékoztatási részlegét 2009 óta vezeti dr. Luminița Moga. Korábban, 2002-től, kétéves megszakítással a közösségi tájékoztatási központ vezetője volt. A könyvtári tájékoztatási részleghez tartozik a beiratkozás-recepció, a közösségi tájékoztatási központ, az olvasóterem és az általános gyűjtemény, valamint a különleges gyűjtemények.

A tájékoztatás is dolguk

A közösségi tájékoztatási központnak mintegy húszeszes állománya van, nagy részét az 1952 és 2021 között megjelent helyi lapok alkotják. Az újságokra előfizetnek vagy adományként kapják őket az országból és kül-

Dr. Luminița Moga
részlegvezető

földről is. A kollekciók hozzáférhetők, illetve egy részük már digitálisan is elérhető. A hozzáférést a szolgálatos könyvtáros jelszava teszi lehetővé. A legkeresettebb lapokat digitalizálják, ilyen például az egykori *Nagyvárad* napilap, de keresett a *Crișana*, a *Bihari Napló* és a *Familia* is.

Ugyanitt működik az Idrept.Monitor nevű platform is. Ez egy online szolgáltatás, melyel a romániai és európai uniós jogszabályokat lehet megkeresni, tanulmányozni. Ezt a szolgáltatást főleg azok keresik, akik valamilyen versenyvizsga előtt állnak, könyvészetre van szükségük, s így megkaphatják a naprakész jogszabályokat egy adott területen, magyarázta dr. Luminița Moga. Egy másik adatbázis a romániai *Hivatalos Közlöny* I., II., III. és VI. részét tartalmazza; a harmadik rész például a névváltoztatásokkal kapcsolatos döntéseket és a versenyvizsgákról szóló tudnivalókat hozza nyilvánosságra, a hatodik részben pedig céginformációk vannak. Emellett országos és nemzetközi szervezetekről is lehet adatokat találni.

A részleg egyébként 2002 óta együttműködik a Down-kórosok Egyesületével, a márciuskát vagy a Down-világnapot ünneplik együtt, és több közös kiadványt is készítettek már, ezekben a Down-szindrómával élő fiatalok gondolatai olvashatók.

A központban fizetés ellenében internetet is lehet használni. Ide nemcsak fiatalok jönnek, egy autóvezetői vizsgára készülő idősebb úrnak például a gyakorlóteszt kitöltéséhez nyújtottak segítséget, mesélte a részlegvezető.

Szintén itt készítik a helyi bibliográfiát. Ehhez a helyi és országos lapokat olvassák végig, és az adott területhez tartozó újságcikkeket beviszik az adatbázisukba. Jelenleg 34 területet kísérik figyelemmel, mint például a közigazgatás, az évfordulók, könyvtárak, templomok, mozik, koncertek, irodalom, könyvbemutatók, fesztiválok, kiállítások, turizmus, sport stb. Most készültek el a 2020-as évet felölelő bibliográfiai füzetek, ez felkerül a könyvtár honlapjára, hogy az olvasók is hasznát vehessék. Sajnos a magyar nyelvű bibliográfiák készítése megszakadt, mivel jelenleg nincs olyan mun-

(folytatás a következő oldalon)

Az információk lelőhelye

(folytatás az előző oldalról)

➤ katársuk, aki elvégezze ezt a munkát. Moga reméli, hogy lesz még megfelelő ember erre a feladatra. Magyar nyelvű igénylések vannak, a könyvtárosok témák, szerzők vagy címek alapján keresik ki a kért információt.

Mint a részlegvezető mondta, arra is volt példa, hogy egyes területeken két-három napba is beletelik a megfelelő adatok kigyűjtése, de azt szeretnék, hogy az olvasók, felhasználók elégedetten távozzanak, s szájról szájra terjedjen: érdemes a könyvtárba jönni ilyen célból is.

A központ munkatársai mindezek mellett szkennelnek, nyomtatnak, szükség esetén e-mailben is elküldik a kért adatokat. Az ő munkájukat ilyen szempontból kevésbé érintette a világjárvány, online dolgoztak tovább. Külföldről is kapnak megkereséseket, ezeket is teljesítik.

A beiratkozással kezdődik

A részleghez tartozik a recepció, lényegében ez a leendő olvasó első találkozása a könyvtárral, hiszen itt lehet beiratkozni. Itt olyan könyvtárosnak kell dolgoznia, aki átlátja a könyvtár egészét, hiszen útba kell igazítani az olvasókat a megfelelő részlegekre, sőt volt arra is példa, hogy valaki közölte: csak akkor iratkozik be, ha biztosan tudja, a könyvtár állományában megvan az, amit kér.

Beiratkozáskor a szolgálatos könyvtáros felveszi a leendő olvasó adatait, fényképet is készít róla, s helyben elkészíti a könyvtári

Luminița Ursache
könyvtáros
az általános
gyűjteményért
felel

belépőkártyát. Fénymásolni szintén lehet a recepción, s fizetni a különböző szolgáltatásokért is. (Lapunk szintén kapható ott – szerző megj.)

Megtörténik, hogy olyasmit keres az olvasó, ami a megyei könyvtárban nem található meg, ekkor dr. Luminița Moga kapcsolatba lép a könyvtárral együttműködő intézményekkel, s ha valakinél fellelhető a kért információ, továbbítják azt az érdeklődőnek.

Olvasóterem és gyűjtemények

Az első emeleten kapott helyet az olvasóterem és az általános gyűjtemény, ebben mintegy 150-160 ezer könyvtári egység van, itt elvileg mindenből, amit a könyvtár beszerezett, kell lennie egy példánynak. A kikölcsönzött könyvek idővel elhasználódnak, leselejteződnak, de egy példány itt megmarad.

Az olvasóteremben egy formanyomtatványt kell kitölteni a kért címmel, illetve meg lehet nézni az online katalógust, amelyben a 2002 óta vásárolt címek szerepelnek. Ezt még bővítik a korábban vásárolt címekkel, jelenleg az általános gyűjtemény mintegy fele szerepel benne. Szükség esetén e-mailben vagy telefonon is nyújtanak tájékoztatást, illetve ha valami nincs meg a Bihar megyei könyvtár állományában, akkor más könyvtárhoz fordulnak, és némi papírozás után kéthetes időtartamra kölcsönkapják a keresett címet.

A speciális gyűjteményekben mintegy 124 ezer könyvtári egység található, ide tartozik például a régi könyvek gyűjteménye (er-

Az általános
gyűjteményben
minden
kiadványból
megőriznek egy
példányt

ről áprilisi számunkban olvashattak bővebben – szerző megj.). A Mózes Károly nevét viselő gyűjtemény mintegy hatezer kötetből áll, és Mózes Teréz adományozta a könyvtárnak. Keresett gyűjtemény ez, melynek darabjait az olvasóteremben lehet forgatni, tudtuk meg dr. Luminița Mogától. Főleg az orvosi szak-könyveket kéri az egyetemi hallgatók, vagy

A közösségi tájékoztatói központban Luiza Silaghi és Doina Rusneac áll az olvasók rendelkezésére

A Mózes Károly-gyűjtemény egy része

A beiratkozókat Ramona Gheorghina Țap-Tirla könyvtáros fogadja a recepción, és örömmel eligazít minden hozzát forduló

kultúra

A Ion Simuț-gyűjtemény külön helyiséget kapott a második emeleten

diplomamunkához, doktorátushoz keresnek régebbi szakkönyveket, dokumentumokat. A gyűjteményben vannak emellett vallási, történelmi és irodalmi művek és egy érdekes fotóalbum. A könyvtárba látogató diplomátáknak is megmutatják ezeket a gyűjteményeket, hangzott el.

A Ion Simuț-gyűjtemény az adományozó nevét viseli, az irodalomtörténész szintén mintegy 6000 kötetet adott a könyvtárnak, filozófiai, irodalmi, irodalomkritikai munkákat, ezeket szintén az olvasóteremben forgathatják az érdeklődők. A legújabb gyűjtemény a Bordașiu nevet viseli. Bordașiu görögkeleti atya több mint 3000 vallási témájú és francia nyelvű könyvet adományozott a tékának, ezeket azok a szakemberek keresik, akiket a hit szempontjai érdekelnek. Keresettek ezek a gyűjtemények, hangsúlyozta a részlegvezető, s hozzátette: a kiemelkedő helyi személyiségeink értékeire figyelniük kell attól függetlenül, mely etnikumhoz vagy felekezethez tartoznak.

Munkatársaival ezek mellett különféle programokat valósítanak meg, kiállításokat rendeznek – a világjárvány „örökségeként” – elektronikus formátumban is, klipek, rövidfilmek készültek, zoomos találkozók valósultak meg. „Egy elhivatott könyvtáros a munkájával nagyon sokat segíthet a közösségnek” – véli dr. Luminița Moga. Befejezésül hozzátette: akárcsak munkatársai, ő is szereti a könyvtárat, s szerinte a könyvtáros egy „másféle tanár”, nem formálisan, hanem informálisan veszi ki a részét a nevelésből.

Fried Noémi Lujza

Szoboravatáson emlékeztek Varga Vilmosra

A színművész szülőfalujában, Hegyközkovácsiban avatták föl szeptember 4-én Varga Vilmos (1931–2016) szobrát. A művésztől elnevezett művelődési ház előtt felállított szobor körül sokan gyűltek össze, hogy méltó módon emlékezzenek a színészre, rendezőre, a Kiss Stúdió Színház egyik alapítójára, az erdélyi magyar színháztársaság jelentős egyéniségére.

Jöttek Váradról és a környező településekről, érkeztek pályatársak, jó barátok, színházzszerető emberek. Jelen voltak a Partiumi és Bánsági Műemlékvédő és Emlékhely Társaság Kovácsiban megtartott honismereti konferenciájának résztvevői is. A szoboravató ünnepségnek megannyi meghitt pillanata volt (a két kis unoka jelenlététől az alkotás leleplezéséig), hiszen rengetegen szerették, tisztelték Varga Vilmost, zárták szívükbe a játéka, karakánysága, vagánysága, eredetisége, bölcsessége, embersége miatt. A művészt ábrázoló mellszobrot Deák Árpád képzőművész alkotta meg Varga Vilmos fiának, **dr. Varga Zsombornak** a felkérésére, megrendelésére.

Fotó: Voiticsek Árpád

A Varga Vilmost ábrázoló büszt a színművész nevét viselő művelődési ház előtt. 2016 novemberében a megújított kultúrház felavatása egyúttal névadó ünnepséggé is szolgált

Villon kopott bársonydolmánya

A résztvevőket házigazdaként **Forró László** hegyközkovácsi református lelképásztor köszöntötte, hangsúlyozván: „Varga Vilmos emlékét őrizni a javunkra szolgál”. Ezután **dr. Pálfi József** várad-réti református lelkész, a Partiumi Keresztény Egyetem rektora mondott különleges, vallomások avatóbeszédet. Szavait jobbra Varga Vilmoshoz intézte, a leleplezésre váró szobor felé fordulva, egy „békebeli”, a színművész kedvére való, „klasszikusan”, újságpapírokkal leterített asztal előtt, amelyhez hasonlót jó néhányszor láthattak a színész várad-i hatodik emeleti lakása kicsiny, ám annál több barátot befogadó konyhájának vendégei. A terítőken volt jóféle szalonna, kolbász, tepertő, disznófőcsaj és egy kis zsír is.

Fotó: Tóth Hajnalka

Forró László, Deák Árpád, Pálfi József és Varga Vilmos családja

Meg még savanyúság és szeletelt hagyma is vizes tányéron, úgy, ahogyan a színművész szerette, illetve egy kis pálinka és házi bor is.

Dr. Pálfi József fölidézte jó néhány személyes emlékét Varga Vilmosról, aki sosem feledte, honnan jött és hová tartott, és nagy tudással, elemi őserővel, ésszel és lélekkel jelenítette meg szerepeit, vitte színre mindazon darabokat, amelyek oly sok mindent mondtak el az emberről, a világról. A rektor elmesélte például azt a lenyűgöző élményt, amikor először a székelyhídi középiskolában, sihederként látta Varga Vilmost Villonként a hetvenes években. A hírre, hogy jön valami színész Váradról, akinek meg kell nézni az előadását, méltatlankodva, türelmetlenül várta a sok suttyó kis- és nagykasas a kötelező programot. „Megjelent a színpadon egy erős és izmos felsőtestű, kopott, zsinóros bársonydolmányos, szakadt farmernadrágos férfi, akinek látványa és hangja görög félistenként vagy héroszként hatott akkor talán mindnyájunkra.”

Évekkel később, immár Váradon, boldogsággal töltötte el, hogy Varga Vilmosra afféle atyai jó barátként tekinthet. Egy alkalommal megkérdezte tőle Vili: „Te Jóska, te mit gondolsz a halál utáni életről? Hiszel a halál utáni életben? Milyen lehet az ott?” „A hirtelen jött kérdésre – idézte fel Pálfi a szoboravatón – amúgy rutinosan siettem megadni a természetes választ. Rögtön hozzáláttam legjobb tudásom szerint a lelkipásztor biblikus gondolatmeneteinek alapos kifejtéséhez. Végighallgattál, de hamar megéreztem, hogy vagy nem kielégítő az, amit mondok, okfejték a nehéz kérdés kapcsán, vagy ki tudja...? Majd hirtelen csak annyit szóltál szent türelmetlenséggel: nem ezt kérdeztem, hanem azt, hogy te személyesen hiszel-e benne, mit gondolsz, mit hiszel erről?”

Varga Zsombor és Kiss Törék Ildikó leplezte le a szobrot

Forró László, Pálfi József, Kiss Törék Ildikó és Varga Zsombor a Varga Vilmos kedve szerint megterített asztal és a szobor mellett

Fotó: Voiticsek Árpád

Pálfi József szólt arról is, hogy Varga Vilmos életdarabjának fináléjaként az örökkévalók társaságába lépven talán készült már egy másik *Maszek balladával* az ottaniaknak. „Kedves Vili, légy boldog!” – e mondattal fejeződött be az avatóbeszéd.

A szobrot Varga Vilmos özvegye, **Kiss Törék Ildikó** színművész és fiuk, dr. Varga Zsombor sebész (akinek hitvese és két kisfia is jelen volt a szoboravatón) leplezte le.

Az emlékünnepe a művelődési házban folytatódott, ahol **Dobos Imre, Meleg Vilmos** és **Miske László** színművészek emlékeztek meg pályatársukról, barátjukról. „Reményünk a színház” – Kiss Törék Ildikó e szavakkal kezdte megemlékezését. Mesélt a Kiss Stúdió Színházról. „Minden apró sikert a szívünkben melengettünk. Áldott emlékü társammal talán hagyunk parányi jelet az úton, amely sem pénzzel, sem ranggal nem volt kikövezve.”

A műsorban a videóbejátszásoknak köszönhetően láthattuk-hallhattuk Varga Vilmost néhány ikonikus szerepében, például Villonként, illetve Luciferként *Az ember tragédiájából*. Az emlékműsor egy csodaszép Trifán-egyperccsel zárult.

Emlékek ragyogása

Kinek mit jelentett ez az esemény, ki milyen emléket őriz szívében Varga Vilmosról? Nos, következnek néhány mini-interjú:

(folytatás a következő oldalon)

Fotó: Tóth Hajnal

Szoboravatáson emlékeztek Varga Vilmosra

(folytatás az előző oldalról)

Kiss Török Ildikó: – Varga Vilmos mell-szobrának avatása Hegyközkovácsiban nem pusztán emlékjelet állítása, annál sokkal több. Emléket állít az erdélyi színjátszás egykori nagy alakjának, ugyanakkor hitet tesz a szülőföld iránti ragaszkodásról, hiszen számára a bölcsőhely meghatározó volt emberi és művészi szempontból egyaránt. A Deák Árpád által nagyszerűen megmintázott arcról is sugárzik, hogy hazatért oda, ahonnan vétetett. Számomra azt is jelenti, hogy valamikori társam az életben és a színpadon most már örökké jelen marad. Hálás vagyok a fiamnak, hogy ezzel a nemes gesztusával nemcsak a családukna, hanem az itt élő közösségnek is örök jelet állított az időben, rácáfola a színészi alkotás efemer, mulandó mivoltára. A Kiss Stúdió Színház ennek jegyében folytatja azt a művészi munkát, amit együtt kezdtünk el Varga Vilmossal, immáron 27 éve. A járvány miatt jobbra templomokban léptünk fel az elmúlt esztendőben, köszönhetően Meleg Vilmos kollégámnak. Nemrég mutattuk be a Tamási Áronra emlékező, *Miénk a föld s a fény* című estét, a Pilinszky Jánost idéző *Fohász* című műsort. És remélhetőleg október közepén megnyithatjuk a *Varga Vilmos és művésztársai – Partiumi színházi gyűjtemény* elnevezéssel a közelmúlt nagyváradi színésze-

inek emléket állító állandó kiállítást a Partiumi Keresztény Egyetem jóvoltából bérelt és általunk felújított székhelyen. A magyar kormány bőkezű támogatásával egy új tere alakul a nagyváradi magyar kulturális életnek, ahol nemcsak a kiállított tárgyak emlékeztetnek örökségünkre, de felolvasóestekkel, pódium-előadásokkal élővé is tesszük majd a múzeumi helyszínt.

Dr. Varga Zsombor: – Hegyközkovácsiban tartottuk az esküvőmet 2018-ban. Akkor már édesapámról volt elnevezve a művelődési ház. Még alakulóban volt a kert és az udvar arculata. Valahogy megszületett a fejben az ötlet, hogy jól nézne itt ki egy szobor édesapám szülőfalujában. Forró László hegyközkovácsi tiszteletes úr ezt az ötletet felkarolta, sőt ő találta ki, hol volna legjobb helye az emlékjelnek. Onnantól kezdve már minden ment a maga útján. Deák Árpádot nagy művésznek tartom. Úgy érzem, remekül eltalálta, milyen legyen a szobor, nagyon ráértett a lényegre. A talapzatot én magam választottam. A budakalászi kétezzer éves, rómaiak által nyitott kőbányából való a talapzat, másfél tonna, onnan lett elszállítva. Benjámin Elek építési vállalkozó ugyancsak sokat segített. Ő betonozta be, alakította ki a mellszobor környezetét úgy, hogy az egésznek szép megjelenése legyen. Az egész udvar gyönyörűen rendbe lett téve. Az, hogy idehozzuk és rögzítsük itt azt a malomkövet, amelynél édesapám üldögélt gyermekkorában, és egy nyári este elaludt a kellemesen átmelegedett kővön, ugyancsak Forró tiszteletes úr ötlete volt. Kedves emlék fűzte édesapámat ehhez a törött malomkőhöz, amely az iskolaudvaron volt. Valahányszor Kovácsiba jöttünk, s úrvacsorát vettünk a templomban, utána mindig elsétáltunk e malomkőhöz. Minden ilyen alkalommal elmondta nekem, hogy ez az a kő, amin ő ült és megpihent anno. Emlékek... Ezek, ugye, felszakadnak az emberből. Hál' istennek sikerült megvalósítani az elképzelést. Az egészet én finanszíroztam. Szerencsére megtehettem, és örömmel tettem. Deák Árpád a tőlünk kapott fényképek és a személyes ismeretség alapján készítette el a mellszobrot. Látszik is, hogy személyesen ismerte édesapámat. Én megint másképp nézem őt, hiszen az édesapám, negyven éven keresztül láttam. Nagyon tetszik Deák Árpád munkája,

A család

Fotó: Tóth Hajnal

európai színvonalú. A szoboravató ünnepség pedig katartikus élmény volt.

Dobos Imre: – Még marosvásárhelyi diákként sokszor csodáltam Varga Vilit egy-egy előadása alkalmával. Aztán magam is a színészi pályát választottam. Neki köszönhetem, hogy a váradi színházhoz szegődtem. Sepsiszentgyörgyön voltam színész, és turnéja során oda is elérkezett a nagyváradi társulat. Megnézték egy próbánkat. Másnap találkoztam Vilivel a főtéren, és megkérdezte: akkor-e Nagyváradra szerződni. Megbeszéltem a családommal, és idejöttünk. Később a Kiss Stúdió Színháznak is tagja lettem. Sokat játszottunk együtt. Nagyon jó, fanyar, néha szarkasztikus humora volt Vilinek. Frappánsan megírt önéletrajzi könyvei jelentek meg. *Színházi noteszlapok* címmel rendszeresen írt cikkeket a *Bihari Naplóba*. Minden érdekelte. Ha valamiben hibát talált, megjegyezte: szovjet módszer. Történt egyszer, hogy a Kiss Stúdió *A cukrászné* című előadásában az egyik vendéjáték során lekéstem egy jelenetet. A színpad falak mögül hallottam Vili hangját: „Mi ez, kérem? Szovjet módszer?” Mindvégig jellemezte őt a szakma iránti mélységes szeretet és tisztelet. Nemhiába volt ő az erdélyi színjátszás élvonalában. Szeretettel emlékezem rá.

Meleg Vilmos: – Különleges emlékeim vannak Vilmosról. Amikor kezdtem a középiskolát a volt Mogyorósban, a mai Ady líceumban, rögtön beválasztottak a színjátszó csoportba. Ott már diákként megismertem Varga Vilmost mint első rendezőmet. A Kortárs Színpad munkájába is bekapcsolódtam, párhuzamosan mentek a próbák. Mindig is vonzottak a versek. Varga Vilmos meg a párja, Kiss Törék Ildikó versműsorokat is tartottak Váradon a hetvenes évek elejétől. *Hajnalkurjantás Várad piacán* – ez volt az első előadást, amit láttam tőlük. Utána minden versműsort megnéztem. Nem beszélve az *Én, Francois Villonról*, amiből legalább húsz-húszonöt előadást láttam az esztendő során. A vers is kötött hozzá. Szerettem a versmondási stílusát, ami az értelem és érzelem között keresi a megoldásokat az előadások keretében. Amikor frissen végzett színészként Váradra kerültem, Kiss Törék Ildikó volt a magyar társulat vezetője. Bekerültem a baráti körbe, hiszen Vilmos ismert már engem középiskolás koromból. Régi a barátság. A Kiss Stúdió alapításában is részt vettem. Rengeteg előadásban játszottunk együtt, voltam velük sok külföldi és hazai turnén. Sok közös, nagy előadásban

Meleg Vilmos, a Debrecenből érkezett Miske László, Dobos Imre és Kiss Törék Ildikó a kultúrházban tartott emlékműsort

szerepeltünk együtt a színház magyar társulatánál (ma Szigligeti Társulat). Egy csomó fonal kötött össze Vilmost. A Kiss Stúdió-beli tevékenység még szorosabbra fűzte a barátságot, hiszen jobban rá van szorulva az ember a színésztársaira, amikor két, három, öt ember hoz létre egy-egy előadást, mindenféle segítség jól jön, a fizikaitól a szellemiig. A közös ügy még közelebb viszi az embereket egymáshoz. Mindig mesteremnek tekintettem őt, akire föl tudtam nézni, akinek az alakításait, rendezéseit meg lehetett vitatni, megvolt benne a logika és a spiritus. *Az ember tragédiájának* Lucifer-alakítása jó értelemben véve rányomta a bélyegét Vilmos művészi tevékenységére, hiszen a luciferi gondolkodás, kételkedés, a dolgok luciferi megközelítése tetten érhető volt jó néhány alakításában és rendezésében. Ő a darabból, a szerzői gondolatból indult ki. A színházi világképünk is közel állt egymáshoz. Különleges egyénisége volt ő az erdélyi magyar színjátszásnak. Szép életet élt, szép életkort ért meg. És az, hogy ő 85 évesen is alkotott, szinte az utolsó pillanatig színpadon volt, hiányérzetet szült bennünk, és azóta is mindig megvan e hiányérzet, akkor is, amikor a Kiss Stúdió nevében nem helyettesítem, hanem próbálom átvenni a férfiszerepeket, amit nemes feladatnak tartok, és szívesen vállalkozom rá a továbbiakban is.

Miske László: – Kollégák és jó barátok voltunk. Ha létezik kivételes színész, akkor ő az volt. Mindent tudott arról, amit a színház valaha is képviselt. Mindig tökéletességre törekedett. Vilivel jó barátságban voltam élete végéig. Az élet minden dolgáról beszélgettünk. Egymást segítettük mind a színpadon, mind a magánéletben. Gyönyörű, baráti emlékeim vannak.

Tóth Hajnal

Alkotás az alagsorban

A nagyváradai római katolikus püspöki palota felújításáról a kezdetek óta folyamatosan tájékoztatott Böcskei László megyés püspök munkatársaival egyetemben, így bárki, akit érdekelt, tudhatta, hol tart a felújítás, milyen terek nyílnak meg a nagyközönség előtt is. Ez a gyakorlat megmaradt, szeptember elsején egy újabb lépésről számoltak be.

A püspöki palota felújítását 2017 decemberében kezdték el, idézte fel **Böcskei László** nagyváradai római katolikus megyés püspök. A négy szint, azaz az alagsor, a földszint, az első és a második emelet felújítása folyamatosan zajlott a történelmi műemlék épületben, és közelednek a munka végéhez. Az első emeleten az egyházművészeti gyűjteményt nyitották meg először a nagyközönség előtt (augusztusi lapszámunkban olvashattak róla – szerk. megj.), a földszintre is terveznek tárlatot, míg a palota második emeletén novemberben szeretnének megnyitni egy kortárs képzőművészeti kiállítást, mondta el az egyházi előljáró.

Az alagsor felújításával is haladnak: a déli szárny alatt szintén közösségi és kulturális te-

Tágas terek

rek működnek majd a püspökség és a Romániai Vállalkozásokért Egyesület (ROVE) együttműködésének köszönhetően. A főépület alagsora szeptember elejére félig készült el, a másik fele és a nyugati épületszárny alatti része a palota műszaki aknájaként fog működni. Létrehozták a Patachich Egyesületet is, mely a partnerekkel való együttműködésért és az épület menedzsmentjéért felel. A palota felújítása során egyébként többször is elhangzott, hogy az épületnek nemcsak vallási, de kulturális és közösségi szerepet is szánnak Nagyvárad életében, a találkozások helyévé is tennék.

Az alagsor rendeltetésén sokat gondolkodtak, mivel azt is élettél szerették volna megtölteni. Végül a ROVE-val közösen találtak olyan megoldást, ami a kreativitásnak helyet adó közösségi térré is változtatja az alagsort. A terem, mely egyaránt alkalmas koncertek megtartására vagy éppen filmvetítésre, közösen használják majd, az alagsor további 700 négyzetméteren pedig a ROVE valósít meg majd egy határon átvelő projektet. Az alagsornak egyébként nem volt meghatározott rendeltetése a palota életében, pincévé az épület elkobozása és a Vinalcool cég beköltözése után vált.

Alkotóműhelyek és coworker iroda

A Romániai Vállalkozásokért Egyesület 2005-ben alakult, s azóta például több mint 600 ember végezte el képzéseit, európai uniós projekteket futtatott, start-upokat támogatt – sorolta **Gönczi József**, az egyesület elnöke. A palota alagsorát egy Interreg projekt keretében rendezik be, ez 2019 decemberében indult, és 2022 augusztusáig tart. A 960 ezer euró összértékű, román–magyar határon átvelő projektben a ROVE partnere a debreceni Innova Észak-Alföld Regionális Fejlesztési és Innovációs Ügynökség Nonprofit Kft. A váradai székhelyű egyesület a rá jutó 510 ezer euróból Nagyvárad és az északnyugati régió első makerspace-ét alakítja ki a püspöki palota alagsorában. A makerspace olyan közösségi alkotóműhely, amelyben eszközöket, alapanyagokat és szükség esetén mentorálást is nyújtanak a tagoknak projektjeik megvalósí-

Gönczi József,
Böcskei László
és Pósa Tibor
számolt be az
újtonságokról

Rendhagyó pihenőhely lehet

A felszerelések egy része már megérkezett

tásához. A nagyváradi FIX Makerspace-ben fotó- és videóstúdiót, fa- és fémmegmunkáló, valamint festő és textilipari alkotóműhelyt alakítanak ki, teljesen felszerelve és berendezve. Egyebek mellett olyan berendezéseket is használhatnak majd itt, mint a 3D nyomtató és CNC-lézer, de a videó- és fotóstúdióban lesz drón és podcastek készítésére alkalmas felszerelés is. A textilipari alkotóműhelyt a varrógép mellett hímzőgéppel, próbababával, vasalódeszkával és mosógéppel is felszerelik, a fémegmunkáló műhelyben lesz kör- és szalagfűrész meg eszterga, a fémmegmunkálóban pedig hegesztőgép is. Kialakítanak az alagsorban egy coworking irodát, de bútorozott stúdiókat is rendelkezésükre bocsátanak azoknak, akik az egyéni munkavégzést részesítik előnyben. Rendhagyó pihenőhely kialakítását is tervezik egyébként, ha igény lesz rá, a hátrahagyott óriási hordóknak lesz ez az új rendeltetésük.

A szolgáltatás iránt érdeklődőknek érdemes megnézniük a <https://fixmakerspace.ro> honlapot, onnan tájékozódhatnak a különféle bérletek áráról és a közelgő képzésekről, eseményekről is. E sorok írásakor például a többi között kezdőknek szóló szövő- és fémegmunkáló tanfolyamokról ígérték hamarosan részleteket. **Pósa Tibor** projektmenedzsertől azt is megtudtuk, hogy a tereket fokozatosan adják használatba annak függvényében, hogy például az egyes berendezések mikor érkeznek meg, de október-novembertől már megkezdheti működését a makerspace.

Fried Noémi Lujza

Fényvágók debütálása

Új kulturális-művészeti egyesület alakult Nagyváradon Slash Light elnevezéssel. Az egyesületet négy fotográfus, **Illés E. Imre**, **Mészáros Varga Erzsébet**, **Szegedi Éva** és **Varga Bernadette** alapította meg. Bemutakozó tárlatuk éppen a fényképezés világnapján, augusztus 19-én nyílt meg a Kanonok sori Tibor Ernő Galériában. Szeptember 20-án, az európai kultúra napján pedig szabadtéri kiállításuk volt a Kolozsváry-háznál.

A négy váradi „fényvágó” azért fogott össze, hogy új perspektívákban mutassa be a különféle művészeteket. Céljuk egyebek között: teret, megmutakozási lehetőséget adni a kortárs művészetek minden ágának, fiatal és örökifjú pályakezdő alkotóknak. Legyen az festészet, fotográfia, szobrászat, kézművesség, zene, irodalom, reményeik szerint ez náluk mind otthonra talál, hisz minden művész iránt nyitottak.

A Tibor Ernő Galériában (TEG) megtartott bemutatkozó kiállításon a négy fotós különféle stílusú, más és más szemléletmódról tanúskodó fényképeit lehetett megtekinteni. A vernisszázson a TEG alkotói csoportja részéről Gavrucza Tibor tiszteletbeli elnök üdvözöl-

Varga Bernadette,
Mészáros Varga
Erzsébet, Szegedi
Éva, Illés E. Imre

te a szép számú közönséget és az új egyesület megálmodóit.

Ovi D. Pop fotóművész szolt arról, hogy Váradon immáron három fotóklub is tevékenykedik, és városunk akár a fotóművészet fellegvárának is tekinthető Romániában. Méltatta továbbá Tóth István fotóművésznak, az Euro Foto Art Nemzetközi Egyesület elnökének az érdemeit, erőfeszítéseit is, hozzáfűzván: mindenkinek helye van ezen a művészeti területen, így az új egyesületnek is.

Szegedi Éva elmondta: úgy érzi, fotós pályafutásának csúcspontját jelenti ezen egyesület létrejötte és a mostani tárlat, másfelől mindez valami szépnek és jónak a kezdete is. Hozzátette: egy kép olykor többet elmond, mint ezer szó. Varga Bernadette arról szolt, hogy egy fotográfusnak a ténykedése két idősíkban, a jelenben megragadott pillanatban, a mostban és az örökkévalóságban mozog. Mészáros Varga Erzsébet megemlítette: most „négy fényvágó mert nagyot álmodni és azt valósággá változtatni”, ám a fényképezés mellett több minddel szeretnének foglalkozni, összművészeti eseményekben is részt vállalni.

A vernisszázson Fórián Andrea előadásában haikuk hangzottak el. A középiskolás diákokból álló Mock Surprise rockzenekar is eljátszott néhány dalt.

A négy fotográfus az Euro Foto Artnál ismerkedett és barátkozott össze. Eltöprengtek azon, hogy kevés a kulturális központ és a pályakezdő művészeknek a lehetőség a megmutakozásra. Így merült föl az ötlet: mi lenne,

Fotók: Ágoston Zsolt

Néhány kép a TEG-ben megtartott bemutató kiállításon

ha létrehoznának egy új kulturális-művészeti egyesületet? Mivel az egyesület bejegyzésekor meg kellett határozni a titulusokat, úgy határoztak: Mészáros Varga Erzsébet legyen az elnök, Szegedi Éva az alelnök, Varga Bernadette kreatív igazgató és titkár, Illés E. Imre pedig szintén kreatív igazgató. Terveik,

nagyobb lélegzetű projektjeik megvalósításához szeretnék pályázni különféle magyarországi és európai uniós forrásokra. A tárlatnyitókra meg-meghívják ifjú zenészeket, hogy ők is úgymond bontogathassák szárnyaikat.

Különösen örvendtek a TEG-beli sikernek, a sok érdeklődőnek. Az első tárlatnak nem volt konkrét tematikája, mindenki spontánul válogatta össze néhány fotóját, amiről úgy érezte, szeretné kiállítani. Saját teremre is van kilátás. Elképzeléseik szerint egy Lăpușului utcai alagsori helyiségben alakítanak ki fotóstúdiót. Természetesen megannyi terv, ötlet várakozik a tarsolyukban.

Hogy miért Slash Light lett az egyesület neve? Töprengtek rajta, mi jellemezné legjobban a társaságot. Mind a négyüknek, ugye, a fotózás a főprofilja, vagyis fénnel dolgoznak. A slash (vágás, hasítás) erőt, energiát sugall. A light (fény, világosság) utalása pedig egyértelmű. Másfelől van benne valamilyen szubkulturális intuíció is, ami a vizuálisat összeköti a muzikálissal, hiszen aki csak kicsit is jártas a rockzenében, annak óhatatlanul eszébe jut a névről a legendás Guns N' Roses együttes gitárosa, Slash (Saul Hudson).

Nonprofit szervezet lévén, támogatásra mindig szükség van, minden segítség jól jön. Kiváló kapcsolatuk van Weiss István váradi származású, Németországban élő fotóművésszel. Együttműködnek a denagy.hu portállal. Van egy olyan fontos támogatójuk is, aki anonim óhajt maradni, egy ismert fotóművész, akitől már rengeteg segítséget kaptak, aki egyengeti útjukat.

Ha bárki szeretné fölvenni a kapcsolatot a fényvágókkal, írhat üzenetet a Facebook-oldalukon (Slash LIGHT Galéria/Kulturális-Művészeti Egyesület), illetve jelentkezhet a slashlightart@gmail.com e-mail-címen.

Tóth Hajnal

A Mock Surprise társaságában a fényvágók mellett Ovi D. Pop és Gavrucza Tibor

A Mock Surprise zenekar

Munkavállalók (18.)

Határon innen, határon túl (I.)

Ha most visszalapoznánk a riportsorozat első oldalaira, olyan állítással találkoznánk, ami nem felel meg teljességgel a valóságnak. Vagyis részben hazugságnak tűnhet. Pedig semmiféle ebbéli szándék nem vezérelt, efelől megnyugodhat, aki olvassa ezeket a sorokat. Részgazságot írtam le, amikor azt mondtam, hogy ottjártamkor nem dolgoztak magyarországiak a farmon. Pedig egy akadt közülünk, Csóka János, aki Romániában született és nevelkedett. A Ceaușescu bukása előtti hónapokban szökött át a román–magyar határon. Viszonylag könnyű dolga volt sok sorstársával ellentétben, hisz ő nem több száz kilométerről indult neki keresni a jobb életet, hanem az országhatár közeléből. Így minden adott volt számára ahhoz, hogy jól felkészüljön a szökésre. Terepismerete nem hagyott kívánnivalót maga után, megfigyelhette a határőrség mozgását, tudta az őrségváltás pontos idejét, és azt is, mikor lanyhább a határvédelem. A legnagyobb veszélyt a kutyák jelentették.

Csóka János visszahúzódó ember volt, az angliai munkacsoportból is csak kevesekkel állt le beszélgetni. Szabadidejében a barakk előtti lócán üldögélt, vagy a mesterséges öntözésre használt szemközti tó partjáról etette a vadkacákat. Hosszan mészázott a lassú fodrozású víz fölött, amint a szél ide-oda mozgatta a felszínt. Egy alkalommal mellészegődtem, eleinte szótlanul dobálgattuk a gabonamagvakat. Tüntetőleg úgy viselkedtem, mintha tudomást sem vennék ottlétéről. Pedig célzatosan miatta jöttem le a partra. Meg akartam ismerni a „vezeklő” embert. Mert annak tűnt, sokkal inkább, mintsem különecnek. A vízimadarak tűntek leginkább megfelelő témának a beszélgetés elkezdéséhez.

„Odahaza sokat jártam vadászni vadkacásra, apámmal telente bejártuk a környék nádasait. Még mielőtt a tojók fészkeltek volna...” – mondtam anélkül, hogy tekintetem felemeltem volna a kecsesen úszkáló jóságokról. Még egy ideig a vadmadarak és a vadászat köré fontam a beszélgetés fonalát, majd ügyelve arra, hogy el ne riasszam a becserkészett „vadmadaramat”, személyesebb témára terel-

tem a szót. Kiderült, hogy mindketten azonos vidékről származunk, még közös ismerőseink is vannak. Innentől szabad lett a pálya, amikor csak lehetőség nyílt rá, találkozgattunk.

Mivel közvetlenül az államhatár melletti faluból származott, értelemszerűen bőven hordozott tarsolyában disszidensekkel kapcsolatos történeteket. Ahhoz, hogy saját élet-történetét is elmesélje, még el kellett tennie egy kis időnek. A bizalom virágai lassacskán szárba szökkenetek ugyan, de a szírombomlásig még várnom kellett. Addig is érdeklődéssel hallgattam a hajdani kommunista „karanténból” menekülőkről szóló történeteket.

A román diktátor 1989. decemberi bukása és kivégzése előtt Magyarország már befogadta a Romániából érkező menekülteket. A román hatóságok megerősítették a határvédelmet, így csak alapos előkészülettel, terepismeret birtokában, némi agyafúrtsággal sikerülhetett kijutni az országból. De sokan voltak az áldozatok is. Sorsok, életek dőltek el egy szempillantás alatt. A remélt szabadság sok esetben délibábként libbent tova. A sortűz után tágra nyílt, merev pupillák tükrözve bárányfelhők csendes vonulásává szelídült a nemrég még vággyal teli tekintet.

Így, harminc év elteltével már csak a megmaradt állami épületek maradványai sejtetik a hajdani szigort. A valamikori kőolajkút-úton futkározik a csend, ritkán téved ember arra. A vasúti töltés közeli bokrokból fácánok röppennek fel, ha valaki megzavarja a csipkerózsikai idillt, őzcsorda szökell riadtan. Az egykori hírhedt határőrkaszárnya kivert ablakokkal, vi-csorgó téglafalakkal, szellembirodalomra emlékeztető elhagyatottságban áll a szántóföld közepén.

Hány és hány reménykedőnek omlott össze minden álma ezen a helyen! Dróttal összekötözött csuklóval, félig lemeztelenítve, étlen-szomjan, megalázottan, a tűző napon hosszú órákon át kínozták őket. Mennyi kétségbeesett ordítást, sikolyt nyeltek el, raktároztak pórusaikba a málló vakolatú falak, és mennyi kárörvendő vigyort, kéjes fintort, a kínzó kielégültségét. Mert sokakat nemcsak

a kötelesség vezérelt, hanem a vakbuzgóság, a gyűlölet is: a senkik hatalma, amikor élet és halál urává válnak.

A határ menti magyarlakta falvak lakossága igencsak megsínylette a kialakult helyzetet, hisz a fiatalok java része továbbállt, az üresen maradt otthonokba roma családok és a szomszédos román falvakból érkezettek költöztek be. Érselénd forgalmas falu volt abban az időben, no nem a turisztikai látványosságok vonzották az oda érkezőket, hanem a vágy, hogy kijussanak a szabad világba. A településig eljutni vonattal volt a legveszélyesebb, az állomáson fegyveresek igazoltattak, és aki nem tudott hitelesnek tűnő történettel előállni, az könnyen bajba került. Székelyhid irányából jövet a vasút egy szakaszon szinte hozzásimul az országhatárhoz, a vészféket meghúzva gyakran megállították ott a vonatot, és uzsgyi neki, pillanatok alatt már túl is jutottak a mindenre elszántak.

Egy nap két Hargita megyéből érkezett fiatalember szállt le a vonatról az állomáson. Az előtt Nagyváradon időztek. Az ottani napilapban egy minden valóságtartalmat nélkülöző apróhirdetést adtak fel, a hitelesség kedvéért a román nyelvűben, azzal a szöveggel, hogy Érselénden egy bizonyos házszám alatti ingatlan eladó. Ahogyan az várható volt, a vasútállomáson igazoltatták őket. Lobogtatták is a román napilapot, a golyóstollal bekarikázott apróhirdetésre is ráböktek, házvásárlási szándékuk bizonygatása ellen a kiskatonának sem lehetett kifogása.

1988 júniusában már pirkadat után két fiatalember biciklit tolvaj, hátán vasvillával a határon bókászott. Minden lehetőségre számítottak, irataikat, a végzettségüket igazoló papirost – hogy egy esetleges motozaskor nehogy megtalálják náluk – a kiherélt bicikli-pumpába rejtették. Amint meglátták az első arra cirkáló határőrt, integetni kezdtek neki, majd odaérve hozzá megkérdezték, hogy ki-mehetnek-e a kaszálóra szénát gyűjteni. Mert nem szeretnék, hogy valami kellemetlenségük származzon belőle – működésbe lendült a legjobb védekezés a támadás elve. A kiskatona nyugtatgatta is őket, hogy bátran mehetnek, csak vigyázzanak, mert a lucernás rányúlik egészen a határra.

A fiúknak csak ennyi kellett, egy ideig maszatoltak a szénával, majd egy óvatlan pillanatban át is inaltak a túloldalra. Egyikük nő volt, otthon maradt felesége nem várta ki a

törvényes családegyesítést, még az év augusztusában férje után szökött. Bátorsága mellé szerencse is társult, az érseléndi állomáson megúsza az igazoltatást. Embercsempészekhez akart eljutni, két nevet tudott, őket kereste. Mivel első hallásra a Hídvégi név tűnt neki rokonszenvesebbnek, felőlük érdeklődött a falubeliektől. A legszélső házban laktak. Amikor benyitott az udvarra, és feltárta az eléje siető asszonynak jövetele okát, az összecsapta a kezét, és azt mondta, máris menjen haza, hogyan is gondolt egy ölbe való kislánnyal ilyenmire vállalkozni.

„Igaz, itt van a határ, de jöjjön, nézze meg, csak úgy nyüzsögnek a katonák, mindegyik kutyával járőrözik, emellett pedig rejtett megfigyelőállásaik vannak.” Még azt is tudni vélte, hogy a közelben hetek óta nyáját terelgető „csobán” valójában bundába bújtatott szekus őrnagy. „Maga nem tudja, hogy éjszakánként mi zajlik a kertünk mögött, ütök-verik, akiket elfognak, sem a nőknek, sem a gyerekeknek nem kegyelmeznek ezek” – sápitozott tovább Hídveginé. De látva a fiatalasszony és a vele együtt érkezett másik nő hajthatatlanságát, végül is megengedte, hogy estig maradjanak, addig, amíg hazajön a férje a munkából. „De addig is öltözzenek át, menjenek a kertbe, és fogjanak neki a korai érésű szőlőt szüretelni, hogy ha valakinek szemet szúrának, akkor azt mondhatják legalább, hogy rokonként segédkeznek” – tette meg az óvintézkedést a háziasszony, és közben süttött-főzött, paprikás csirkével traktálta az idegeneket. Estefelé megjött a ház ura, s végül is beadta a derekát, a falutól jó tíz kilométerre átsegítette a két asszonyt és a gyermeket. Tette mindezt teljesen ingyen, emberségből.

Azon az éjszakán dörgött, villámlott, szakadt az eső, ez volt a szerencsájuk. A fiatalasszony a hosszú úton végig ölben cipelte a kislányt, sárosan, kimerülten jutottak el az első magyarországi faluig, ahol épp belebotlottak egy ottani határőrbe. „Talán csak nem olyan szerencsém van, hogy szökevényeket fogtam?” – kérdezte kedélyesen a kiskatona. Megható volt a férjével való viszontlátás pillanata, köd ülte meg a tekintetet. Az érzelmeket nem lehetett kalodába zárni. Újsütetű barátommal jóval később találkozott a fiatalasszony Magyarországon, akkor mesélte el szökésének történetét.

(Folytatjuk)

D. Mészáros Elek

KEREKES ISTVÁN

Pillanatkép a juhásztanyán

NÉVJEGY

KEREKES ISTVÁN Magyarországon élő, marosvásárhelyi származású fotóművész. Jelenleg a legtöbb díjjal bíró magyar fotós. 2018 augusztusában átvehette a jelenlegi legmagasabb kitüntetést, az Excellence FIAP/Diamond3-t (Kiváló Művész gyémánt 3-as fokozat). Amikor ezt az elismerést megkapta, a világon összesen öt fotóművész birtokolta e címet, és közülük ő a legfiatalabb. Ugyancsak 2018 augusztusában fotós munkásságáért Magyar Arany Érdemkereszt állami kitüntetésben részesült. A Magyar Újságírók Romániai Egyesülete Brassai sajtófotó-pályázatának nagydíját három alkalommal nyerte el (2017, 2018 és 2020); több ízben első, illetve második díjas lett a különféle kategóriákban; 2019-ben Szathmári Pap Károly Aranyéremmel jutalmazta a Brassai zsűrije. Váradon is meg lehetett tekinteni néhány alkotását a sajtófotó-kiállításokon. Honlapja: www.kerekesistvan.com.

Szomjas juhok, táncoló pásztorkutya a strázsáló ebtársak és juhászok társaságában. Mozzanat egy Kolozs megyei juhásztanyán. A pásztorok mintegy ezer birkát számláló nyájra vigyáztak ottjártamkor. Finom sajtokat is készítettek, s egy kissé rozoga házban laktak. Épp az itatóhoz terelgették a gyapjasokat a szelíd napsütésben. A fotográfia 2019 egyik nyárvégi, őszbe simuló napján készült.

MÁRTON KÁROLY

Jelek az arcomon

Nagy szobrász az idő,
Gyűlnek, gyűlnek a jelek,
Hogy, nagyapám, téged
Bennem felismerjelek.

Bolondok

Külvilágtól elrekesztve,
Mint a forgalomból kivont érmek,
Sorstalanságukat élik,
S bizarr történeteket mesélnek.

Valaki jár

Valaki jár,
Tüzet csíhol,
Ott, ahol egy
Szikra is sok.

Valamit mindig siratunk

Valamit mindig siratunk,
Ami a múltba rekedt,
S összegyűjtjük egy csokorba
A meg nem történeteket.

Bűvös kocka

Kirakható-e
Összekavart életünk
Bűvös kockája?

Karácsonyeste

Jöttét kísérték
Csendes dallamok,
S utat mutatnak
Fénylő csillagok.

Ébredés

Szerződést bontok az éjszakával:
Hideg vízzel tisztítom szemem,
Mert halaszthatatlan munka vár rám,
Az álmaim kell megfejtenem.

Pont(vers)

Üres lap előttem,
Ó, versem pont lennél!
Rászáll egy huncut légy,
S nyomot hagy, pont lettél.

Kábelkoccsma bezárt

– Enikő emlékére –

Az éjszaka beszéltem vele,
Kábelkoccsma már rég bezárt,
Búcsúzáskor a fülembe súgta:
Ne feledjük a mosolyát.

NÉVJEGY

MÁRTON KÁROLY 1956-ban született
Nyárádszeredában. Jelenleg Marosvásárhelyen él.
Eddig a Napsugár, a Hazanéző, az Erdélyi Toll,
a Népújság Múzsá rovata, az Erdőszentgyörgyi
Figyelő, illetve Magyarországon a székesfehérvári VÁR
és a Napút közölte verseit. Kedvelt versformája
a négysoros és a haiku.

CZILLI ARANKA

Testamentum

Ne ássatok el, ha meghaltam,
ne földjete be se kővel, se virággal!
Emberbőrnyi életben lángoltam,
hát eresszétek szélnek a hamvam!

Se ünnepen, se emléknapon
ne hajoljatok boltívvé csontomon:
ha hozzám bárhová mennetek kell,
közöttetek sosem voltam.

Ne ássatok el, ha meghaltam!
Fújjátok szerteszét porom,
s én veletek megyek tovább

a kabátotokon.

Antigeometria

Ha két egyenest párhuzamossá rajzolt
a kétbalkezes Őstudó,
lehet-e vonzás, antigravitáció,
amely a nyílegyenes lehetetlent
egymást nem metsző, de összefonódó
ölelés-félkörre hajlítja:

két hajlíthatatlan magány
válhat-e harmóniakörre
túl az összes kegyetlen szabályon?

NÉVJEGY

CZILLI ARANKA 1982. május 14-én született Kovásznán. Költő, író, magyartanár, három gyermek édesanyja. 2005-ben diplomázott a kolozsvári Babeş-Bolyai Tudományegyetem néprajz–magyar szakán, 2007 óta tanít a kovásznai Kőrösi Csoma Sándor Líceumban. A Kőrösi Csoma Sándor Közművelődési Egyesület égisze alatt működő Ignác Rózsa Irodalmi Körben író-olvasó találkozók, rendhagyó irodalomórát szervez. Kötetei: Nyitott ablak; A varázslatos szekrény. A Magyar Művészeti Akadémia Irodalmi Tagozatának Fiatal Alkotók ösztöndíját 2018-ban, a Térey János alkotói ösztöndíjat 2020-ban kapta meg.

Demencia

Először csak a neveket.
Aztán arcokat, embereket.
Foszlik és elhullat lassan
mindent az emlékezet.

Itt volt a kezében.
Hová is tehetted?
Itt volt a kezében?
A múltad elejtet.

A harag,
mert elhagynak.
A félelem,
hogy meglopnak.
Szavakat,
Helyszíneket,
Az egész életet.
Keresed.

Keseregsz.
Csodálkozol,
az nem lehet,
hogy én legyek a gyermeked.
Hiszen neked nem is volt férjed.
Leszek hát a testvéred.
Ez megnyugtat, jó neked.
Hazamennél.
Hiányzik az otthonod.
Idegenné vált mind,
mit összekuporgatott
vagyonkádból házaddá emeltél.
Hazátlan lettél.

Diók potyognak az ágyad köré,
ellopták pénzed,
elvitték mindened,
kirabolt téged az emlékezet.

Derékig vízben állsz.
Nincs, aki kimenthet
A mindent pépessé áztató
fogságából a feledésnek.

Ma pókok másznak
a falon, és szövik közénk
a végtelent.

FERDÍTÉSEK

Játszva énekelünk vagy énekelve játszunk?

A mindennapi ferdítgetések között az egyik leggyakoribb és mondhatni, a legkonokabbul megmaradni akaró „hiba” a művészetek térfelén található: a mi nyelvünkön, bármilyen hangszerről legyen szó, azon az előadóművész játszik. Mindekelőtt akkor, amikor az interpretálás minősítéséről beszélünk, például egy koncerten milyen jól játszottak a vonósok, a fúvósok és az ütősök, de valójában nem tudtak túltenni az aznap esti vendégszólista zongorajátékán. Azaz: jól hegedültek, fuvaláztak, doboltak, de a pálmát mégis a zongorázás vitte el. Románul ez úgy hangzik, hogy cântau foarte bine și violonistii, și suflătorii sau toboșarii, dar cel mai frumos suna cum cânta solistul la pian.

A legtávolabb álljon tőlem egy zongorahangverseny vagy akármilyen más koncert ki-gúnyolása, de ha azt mondaná valaki, milyen szépen énekel X. Y. előadó a zongorán, ember legyen a talpán, aki rögtön nem arra gondol, hogy a hangszeren állva engedi ki az ille-

tő a hangját. Ha viszont románul mondanánk, hogy X. Y. a jucat frumos pe vioară vagy különösen ha s-a jucat cu vioară, akkor az első esetben arra gondolna a román zenebarát, hogy táncolás közben megtaposta a hegedűt, a másik esetben pedig, hogy a gézgáz kis-gyerekek mintájára szétcincálta a hangszert, és eljátszadozott a húrjaival.

És még egy érdekesség: az elmondottak mind a zenei előadásokra vonatkoznak, a szindarabokat viszont mindkét nyelven játsz-szák. Sőt, a románban van még egy olyan ki-fejezés is, amit mi inkább körülírunk: elsősor-ban az operaénekesek minősítések szokták mondani, miszerint vocea este frumoasă, dar are (sau nu are) și joc de scenă. Tehát nem csupán elénekli a szerepet, de színészként ala-kítja is, jó a színpadi mozgása és hasonló érté-kelek. A műélvezet közben tehát föltétlenül vigyázzunk, hogyan adunk hangot a zene ger-jesztette örömeinknek.

Molnár Judit

➤ Hajnali séta két idősíkbán

Medve nyomait kutattam
a száradt sár absztraktjában,
amikor az összehajló faágak
lombjában arcodra rátaláltam.

Az ébredő nap kócos csóváiban
villant nekem a kérdés:
alszol-e még a világ másik szejtén,
vagy kávéd fölé hajolsz épp,
és a sötét zacsból összerakod
a holnapot? Arcomat benne meglátod?

Füvek, ösvények, levegőbe kövült emlékek
kavarják szép habosra bennem a māt.
Elindulok az úton, befelé mosolygok rád.

Esőben

Alacsonyán szálló madár vagyok.
Tollaimba poshadt víz súlya nyom.
Elvesztettem a hitét a szárnyalni tudásnak.
Magas egem, szemedben engedj száradnom,
nálad felejtettem szép gondtalanságom!

Császári vizit Váradon (3.)

Folytatjuk I. Ferenc József 1890-es nagyvárad-i látogatásáról szóló sorozatunkat, ezúttal az esemény visszhangjairól és egyéb érdekességekről számolunk be a kedves olvasónak a korabeli sajtócikkek alapján, betűhíven közreadott részletekkel. A következő számban pedig szó lesz a császári pár első nagyvárad-i látogatásáról, az indóház alapköveteteléről és a régi időkben megesett királyi látogatásokról is.

A királyi pár látogatása után a lelkesedés hullámai elcsendesedtek, a virágokat és lombfüzéreket leszedték, a lobogókat bevonták, és az ünneplő díszruhákat is elrakták, hisz ki tudja, mikor lesz a csendes, poros, vidéki városban egy újabb ragyogó esemény, amikor megint csillogni lehet bennük! A krónikás szerint az I. Ferenc József és kísérete elutazását követő nap estéjén már csak a Szent László téren és a hídon lengtek a lobogók. Mindezek ellenére, ha el is múltak a lelkesedés órái, a város lakosságának szívében „a királylátogatás emléke élni fog soká”.

Idézzük fel, mit írt a *Nagyvárad* azokban a napokban: „Tény, hogy oly örömmel, igaz szeretettel fogadta a város a királyt, mely fél-

A Szent László tér

reismerhetetlen volt, s Ő Felségére a lehető legjobb benyomást tette!” Minden bizonnyal a város fejlődése is meglepte a királyt, mert a következőket mondta a tőle megszokott rövidséggel és őszinteséggel: „Valóban szép előhaladást látok e városban, mióta utolszor láttam. Különösen tetszett a Fő-utca, a Nagypiac-tér, a Körös-part, a Szent László tér és a Rhédey-kert.” Az általa meglátogatott tanintézetekben őszinte érdeklődéssel nézett szét, és figyelmesen hallgatta meg a beszámolókat.

A korabeli újságíró úgy vélte, hogy minden felkeresett intézmény és intézet megörökíti majd a látogatás emlékét. Elsőnek a királyi jogakadémia igazgatósága határozta el, hogy a tanintézet egyik alkalmas falába márvány emléklapot helyez el, amelyen megörökítik a látogatás pontos dátumát.

Tovább lapozva az újságot, büszkén olvashatjuk: „A király látogatása alkalmával nem történt csak a legkisebbik baj sem; a mi rendőrségünkre nézve a legszebb dicséret. Kiállottak a tűzpróbát fényesen. Mindenütt előljárt a fürge főkapitány, fiatal, ambiciózus ember, aki maga akarja megmutatni, hogy rendőrségünket hogy kell jól szervezni és vezetni.”

Hogy a véletlen műve volt-e, vagy valakik így akarták megréfélni az uralkodóházat, nem tudni, de valami furcsa mégis megesett az utcák, terek és a híd díszítésénél. Történt pedig, hogy imitt-amott a póznákra kitett Ferenc József-monogramok mosolyt csaltak az emberek arcára. Az azonban még furcsább hatást váltott ki az emberekben, hogy a korona nélküli magyar címereket is kifüggesztették, mégpedig nagy számban, nem gondolva (vagy mégis?) arra, hogy 1849 áprilisa után a forradalmi kormány is ilyen címereket használt, ami a Habsburg–Lotaringiai uralkodóház trónvesztettségét jelezte. Nehezen lehet elhinni, még így, 130 év távlatából is, hogy az egyébként tökéletes munkát végző szervezőbizottsági urak közül senki sem vette észre a baklövést. Joggal gondolhatjuk tehát, hogy szándékos volt a fricska a rendezők részéről.

Nézzünk át a szomszéd vármegyébe, Kolozsba, annak is a „fővárosába”, Kolozsvárra, ahol a *Nagyvárad* beszámolója szerint eléggé lejárató jellegű cikk jelent meg az egyik lapban.

A régi Nagypiac tér, előtérben egy konflis

„A Kolozsvár című világlap Kolozsvári bérkocsik a királylátogatáson czimmel a következő valótlanágokkal megspékel sületlenséget tálalja fel 203. számában hiszékeny olvasóinak: Nagyváradról a város elegáns bérkocsikat kért kölcsönbe a királylátogatás idejére. Ugyanis Nagyváradon van fiakker elég, de azok nagyobbreszt egy lovasok, rozogák és a tehervonó állatok közt sok a vak és sánta, mi-ben nem valami nagy diszt lehet előteremteni. Ez okon Kolozsvártt kiválasztanak 20 lehetőleg egészséges és jó karban levő kétlovas bérkocsit és küldik Nagyváradra. Az így megtisztelt fiakkerek az ünnepi alkalomra hétfőn mennek Nagyváradra. Csak nehogy ünnepi pumpoló szokásaikat is magukkal vigyék – kárára a kolozsvári fiakkerbecsületnek.”

A kirívó valótlanágok tetejébe még óriási tájékoztatatlanságot is elárul a nevezett „világ-lap”, amikor egylovas fiakerről beszél, hiszen köztudott, hogy a fiaker kétlovas bérkocsi, az egylovas jármű a konflis. Természetesen a szervezők nagy örömmel várták a díszes ko-

lozsvári fogatokat, de amikor meglátták az érkezőket, mindenkinek tátva maradt a szája: „A bakon bucsus koldus ruhába öltöztetett siher, a bérkocsi ódon bákára emlékeztető alkotmánya minden pillanatban összeomlással fenyeget, s bátor ember sem mert másodikkal beleülni. Belül úgy nézett ki, mint hajó vihar után, ha pedig a kocsis lovával együtt volt, soha sem négy, hanem gyakran három, még gyakrabban két szem között. Girhes, polgári állásra alkalmazott, kimustrált katona gebéik pedig nem kocsiba, de dögterre valók. Voila tout. Szégyellheti magát Kolozsvár városa, ha csak ilyen válogatott »husz egészséges és jó karban lévő kétlovas bérkocsija« van.” Ezekkel a szavakkal „méltatta” a Nagyvárad napilap a szomszéd vár küldeményét az 1890. szeptember 20-án megjelent számában.

Véget ért tehát a magas látogatás Nagyváradon, az újságok lapjain is egyre kevesebbet foglalkoztak a királyi vizittel. Sok megoldásra váró feladat állt a város vezetői előtt, olyan komoly dolgok, mint a vízvezetékrendszer kialakítása, az utcai világítás, a közegészségügy megoldása, a Sebes-Körös fahídjainak megerősítése, az őszi esőzések nyomán bekövetkező áradások kivédése és számtalan más, aprónak tűnő, de fontos teendő. A gondok megvoltak, akarat is volt, de mégis újabb évtizednek kellett eltelnie, hogy Bulyovszky József polgármester álmai a modern Nagyváradról lassan, de biztosan egy új, energikus fiatalember, Rimler Károly polgármestersége alatt valósággá kezdenek válni, és a XX. század első évtizedének végén teljesedjenek ki.

Farkas László

A főtéri egykori fahíd

Részlet Bunyitay Vince *Magyar királyok Nagyváradon* című cikkéből:

„Ferencz József ő Felsége 1852 junius 12-én először látogatta meg Váradot; másodszer Erzsébet királyné ő Felségével 1857 május 26-án; harmadszor most 1890 szeptember 10-én. Mindenik megjelenésével áldást hozott: Várad ma nagyobb, szebb, boldogabb. Annál nagyobb örömmel, annál mélyebb hódolattal fogadja ő Felségét a legnemesebb királyt. Kivált egy hú főpapi szív.

Ő Felsége nem zárándokolhatott el, mint nagy elődei, Szent László sírjához, mert az már nincs többé; de felkereste, s mint vendég legmagasabb látogatásával felmagasztalta Szent László ős püspökségének nagyevű főpásztorát, Schlauch Lőrincet.”

Tótiban fogtak először ecsetet, ceruzát

A közösségi oldalon, véletlenül találtam rá két fiatal tehetséges hölgyre, mindketten a festészet és a rajzolás szerelmesei. Az teszi őket különlegessé, hogy mindketten Tóti község lakosai és a marosvásárhelyi Orvosi és Gyógyszerészeti Egyetem hallgatói.

Vincze Evelynt és **Burca Íriszt** még augusztusban kerestem fel szülőfalujukban.

Burca Írisz az idei érettségije után sikeres jelentkezett a marosvásárhelyi egyetemre, úgyhogy nemsokára egy teljesen új korszak, az egyetemi hallgatói évek kezdődnek számára. Mint mondta, nagyon várja már a tanévnyitót. Elemi és általános iskoláit Tótiban, középiskolai tanulmányait Margittán, a Horváth János Elméleti Líceumban végezte.

– *Mikor érezte azt, hogy tehetséges a rajzolás és festészet terén?*

– Már egész kicsi korom óta rajzolgattam, firkálgattam. Talán úgy ötödikes korom óta mindennapos lett ez a tevékenység, és észrevettem, hogy minél többet csinálom, annál jobbakká lesznek a rajzok. Úgy érzem, mostanában jutottam el odáig, hogy kicsit jobbakká rajzaim és festményeim, és ezt mások is így értékelik. Az alkotásaimban senki sem segített, ha

Burca Írisz
elsőéves
orvostanhallgató

Vincze Evelyn számára a tanulás az elsődleges

valamilyen nehezebb feladatra vállalkoztam, akkor az internet nyújtotta lehetőséget is kihasználtam.

– *A festészet melyik ágát érzi magához közelebb?*

– Régebben a rajzolás jobban vonzott, de az utóbbi időben inkább a festészet, főleg az olajfestészet, nagyon tetszenek az olajképek, és nagyon szeretek olajfestéssel dolgozni. A képeim elkészítése előtt általában inspirálódok valahonnan, s ha nem vagyok biztos abban, hogy valamit hogyan, miképpen kell megvalósítani, akkor utánanézek az interneten. Nagyon odafigyelek arra, miként néznek ki a színek, az árnyékok.

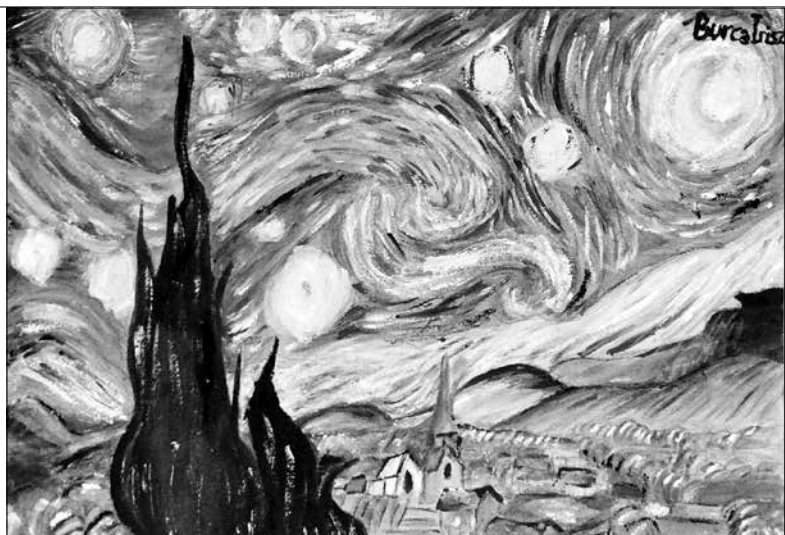
– *Valaki, aki járatos a festészetben, értékelte-e már az alkotásait?*

– Még nem, nagyobb kiállításon sem vettem részt, de a tóti iskolában a nyolcadik osztály befejeztével, az egyik tanárnő biztatására, más diáktársam munkáival együtt bemutatták az alkotásaimat.

– *Miként látja jövőjét a festészetben, van erről elképzelése?*

– Én csak hobbiként szeretnék festeni. Szerintem ez nagyon jó időtöltés, kikapcsolódás,

Íriszhez közel áll az impresszionista stílus

ezért úgy érzem, hogy szabadidőmben alkotok majd a jövőben is. Sok segítséget kapok nővéremtől, Mercédesztől, néha komoly ötletei vannak, hogy mit is kellene megvalósítanom.

– A festészet nagyjai közül kiket kedvel, melyik irányzat áll a legközelebb önhöz?

– Szeretem az impresszionista és realista festőművészeket, kedvencem az olasz Caravaggio is. Általában amikor elkezdem egy elképzelésem a vászonra vinni, megnézem az ő alkotásaikat is abban a témában, a stílusukat tanulmányozom.

A 21. életévét októberben betöltő **Vincze Evelyn** is tóti születésű, a marosvásárhelyi Orvosi és Gyógyszerészeti Egyetem harmadéves hallgatója. Ő is gyermekkorától rajzol, legszívesebben portrékat.

– Édesapám is szépen rajzol hobbiszinten, ő irányította ezen a téren az első ceruzavonásaimat. Akkoriban én mindig lovakat akartam rajzolni, de nem sikerültek elég jóra. Bosszantott, ha rajzaim nem úgy sikerültek, ahogy én elképzeltem, eleinte nagyon óhajtottam és örültem, ha egy rajz jól sikerült, de ahogy tovább néztem, mindig találtam benne

Evelyn kedvence a portrérajolás

hibákat, és próbáltam fejleszteni magam. Főleg a szüleimnek mutattam meg a képeket, ők nyilvánvalóan dicsérték a munkámat, hiszen a gyermekük munkája mindig szép és jó. Ennek ellenére én láttam bennük a hibákat, azokat most is, mindig észreveszem. Nem foglalkozott velem tanár vagy festőművész, bár a szüleim megadták volna azt a lehetőséget, hogy valaki irányítsa a munkámat, de én nem igényeltem. Az interneten videókat kerestem például arról, hogy miként kell haját rajzolni, vagy hogyan tudok szemet rajzolni, hogy az élethű legyen, ennek a segítségével próbáltam fejlődni ebben a hobbitban.

– A festészet melyik ága áll közelebb önhöz?

Az olajfestés vonzza a leginkább

– Próbálkoztam festéssel is, de a portrérajolás jobban vonz, az emberek arca, a vonások hű visszaadása inkább foglalkoztat.

– Az egyetemen van lehetősége ezt a készségét fejleszteni?

– Nagyon ritkán van alkalmam erre, sajnos nincs különösebben időm rá, sok a tanulnivaló. Amikor itthon vagyok a szülői háznál, akkor foglalkozom ezzel, de számomra most a tanulás az első. Amikor itthon diák voltam, több időm volt arra, hogy ennek a tevékenységnek éljek, volt olyan elképzelésem is, hogy a Nagyváradai Egyetem művészeti karán folytatom, de a középiskolában a reál tantárgyak felé kezdtem orientálódni, több lehetőséget láttam azok-

(folytatás a következő oldalon)

Egymásba folyó évadok hordaléka

A tavasszal történt váratlan, durva hatalmi beletenyereselés a nagyváradi kulturális életbe leginkább talán a filharmónia intézményét érintette: első lépésben menesztették menedzseri tisztségéből Meleg Vilmos színművészt, aki minden kétséget kizáróan bizonyította éveken át, milyen hozzáértően vezet egy kulturális intézményt, ugyanakkor ő volt az egyetlen igazgató, aki visszautasította az általa irányított intézmény művészeinek számbeli csökkentését. A hatalmi szó azt is kimondta, hogy ezentúl nyereségesnek kell lennie a szimfonikus zenekarnak, mert egyébként nincs értel-

me a működésének. Ez az elv érvényesült a zenekar állományából történt elbocsátásokkal, majd pedig az idei nyári évad hangversenyeire a jegyárak égbe szökkenésével. Az új évad kezdete előtt **Nagy Kálmán** hegedűművésszel, a zenekar koncertmesterével beszélgettünk.

– A fentebb említett körülmények között mire számíthat az új évadban a zenészek közössége, illetve a nagyváradi zeneszerető közönség?

– Az évad összeállítása abszolút úgy marad, ahogy eddig is volt, igyekszünk minél

Tótiban fogtak először ecsetet, ceruzát

(folytatás az előző oldalról)

➤ ban a jövőt illetően, mint a művészetben. Végül is a középiskolában szerettem meg a biológiát, és választottam az orvosi fakultást.

– Gondolom, a szülei mellett mások is láthatták alkotásait.

– Természetesen. Felkerültek a közösségi oldalakra is, a középiskolában rajzaim ki vol-

tak téve a folyosókra. Kiállításokon nem vettem részt, egyszer volt arról szó, hogy lesz egy, de nem jött létre. Ha egyszer lesz újabb lehetőség, mindenféleképpen élek vele.

– Esetleg a helybeli igen szép művelődési ház előcsarnokában, akár a falunap alkalmából, meg lehetne rendezni azt a kiállítást a két tehetséges fiatal hölgy munkáiból...

– Édesapámnak volt egy ilyen ötlete, csak még nem valósult meg. Az elmúlt időszakban a Covid-járvány miatt nem voltak nálunk közösségi rendezvények. Ennek ellenére a hobbimmal tovább foglalkozom, és fejlesztem magam. Ami a festészetet illeti, abba is „belemásztam”, de erre több idő kellene. Ám nem mondok le róla, hiszen a kreativitásomat így is tudnám fejleszteni, mert van bennem akarat. Egyébként maximalista vagyok, önarcképet még nem készítettem, mert jól ismerem magamat, és ha nem olyanra sikerülne, mint ahogy kinézek, azt nem tudnám elfogadni. A családtagokat sem szeretem lerajzolni, inkább másokról készítek portrékat. Végezetül azt szeretném ajánlani mindazoknak, akiknek a művészet eme ágaiban talentumuk van, hogy vágjanak bele, hiszen kiváló lehetőség ily módon eltölteni a szabadidőt. Mindenkinek ajánlom.

Dérer Ferenc

Evelyn észreveszi a saját hibáit, s igyekszik kijavítani őket

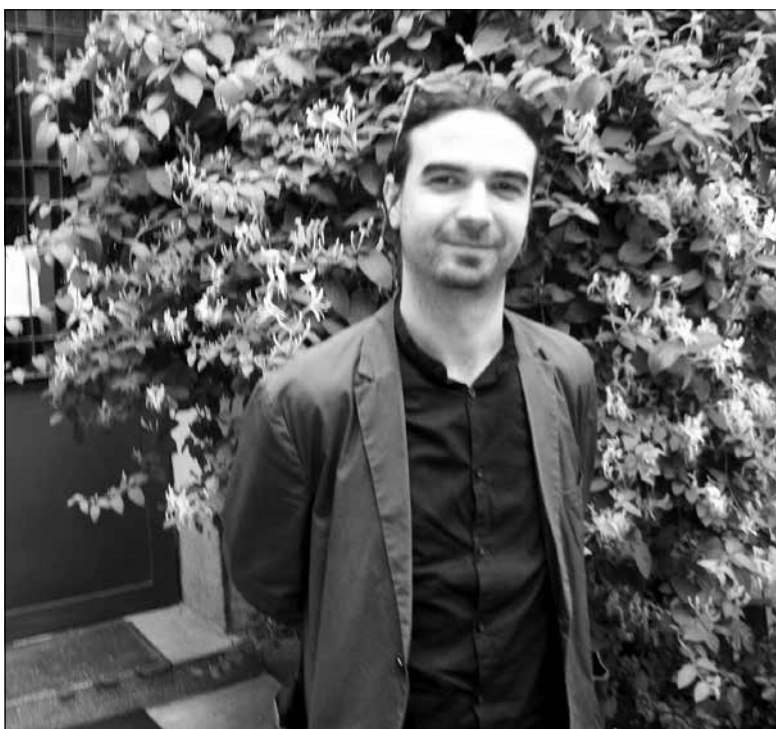
többet megőrizni az évadkezdési hagyományból, vagyis minimum heti egy koncert, csütörtökönként este hét órától. A nyári évaddal kapcsolatban szeretném elmondani: országos szinten bármennyire is a nagyváradi zenekar volt az egyetlen, amely bepótolta a pandémia kitörése miatt elmaradt koncerteket, ez a megye vezetésének mégsem volt elegendő, mivel az idén immár „kötelező” lett a nyári évad. Magyarán: a zenekar az erőgyűjtéshez szükséges pihenés nélkül, mondhatni, simán ment át az egyik évadból a másikba, mindezt úgy, hogy közben a fejünk fölött villogott a megyei tanács megszorításoktól fényesre sikált bárdja. A bárd éle az átalakítási szándék: a megyefőnök minden kulturális intézmény művészeinek szerződését véglegesről egyévesre akarja átalakítani mondván, hogy „aki nem termelt, az bármikor repülhet”. Ehhez csak annyit fűzök most hozzá, hogy Európa-szerte mindenütt csakis végleges szerződések vannak a szimfonikus zenekarokban, valamint azt, hogy az állam azért hozta létre állami kulturális intézményként a többi között a váradi filharmonia is, hogy ez az elnevezés és ez a státus megóvhassa a mindenkori zenekart a különböző politikai, gazdasági szelek hordalékaitól.

– Az intézménynek még nem lévén állandó vezetősége, az egész évadra vagy csak egy rövid időtartamra állították össze a műsort? Kérdezem ezt annak a tudatában, hogy csak tíz, illetve öt előadásra szóló bérletek válthatók az eddigi egész évados bérletektől eltérően.

– Egész évadra megvan a programunk majdnem végleges formája, ami természetesen adminisztratív okok miatt még időközben változhat. Ami a bérleteket illeti, az említeteken kívül van egész évados is, de ennek az árát az intézmény szponzorálási lehetőségnek szánja.

– A műsor összeállításában, ami természetesen vendég előadók és karmesterek meghívását is jelenti, milyen mértékben sikerült elhárítaniuk a már említett hatalmi szónak a piaci árusításhoz hasonlító anyagi megkötései okozta akadályokat?

– Sajnos az elmúlt évadban kénytelenek voltunk megtapasztalni, mit is jelent a megyei

Nagy Kálmán
hegedűművész,
a Nagyváradi
Állami Filharmonia
koncertmestere

tanács „pártfogása”: alig többet, mint amit önerőből meg tudunk valósítani. Így az idén is kénytelenek leszünk sokat foglalkoztatni a két állandó karmesterünket, illetve a pandémiára való tekintettel a meghívott karmestereket is kénytelenek vagyunk nagyrészt az ország határain belülről keresni, és a szólisták zöme is hazai művész lesz. Ami egyelőre biztos, az első három hét műsora: az évadnyitó koncerten vezényel Romeo Rîmbu, szólista Gabriel Croitoru, műsoron Mendelssohn e-moll hegedűversenye és Beethoven V. szimfóniája. A következő két héten vezényel a Japánban élő Ciprian Marinescu, szólista Răzvan Suma, programon Haydn IV. csellóversenye és Dvořák VIII. szimfóniája, a következő koncerten nem lesz szólista, Horváth József vezényli Glazunov balettjelenetét, Arenszkij variációit egy Csajkovszkij-témára és Hacsaturján Álarcosbál-szvitjét. Reményeink szerint a változó szelek ellenére is a hallgatóságunknak minden alkalommal meglesz az öröme, mivel – mondhat bárki bármit – a zenekar tagjainak, vagyis nekünk legfontosabb célunk az örömszerzés és a sokrétű igények kielégítése.

Molnár Judit

Tabudöntögető könyv bemutatója

A várakozásnak megfelelően sokan jelentek meg **Sikli László** egykori római katolikus plébános könyvbemutatóján a Várad-olaszi református templomban szeptember elején.

A kötet *Kísértés vagy belső parancs?* címmel jelent meg, s tematikai fő irányvonalát az alcím teljességgel megadja: *Egy katolikus pap vívódásai a cölibátus és szerelem kereszttüzében.* A szerző szerelmi kapcsolatát felvállalva hivatását elhagyni kényszerült. Két gyermekük van.

Bozsódi-Nagy Orsolya, a könyvbemutató moderátora a sokak által megfogalmazott kérdést is feltette a szerzőnek: Katolikusként miért éppen egy református templomot választott az esemény helyszínéül? Sikli László elmondta, hogy bár más helyszíneket is keresgéltek, egy hirtelen ötlettől vezérelve felhívta telefonon Nacsádiné Csuka Melinda várad-olaszi református lelképásztort, s ő igent mondott a felkérésre. A helyszín megválasztása annak is köszönhető – mondta a szerző –, hogy a református egyház magatartása példáulértékű a „szaporodjatok és sokasodjatok”

A gondolkodásra készítő kiadvány címlapja

A cölibátus önkéntességi alapon felértékelődne – vallja Sikli László

istenti parancs betöltésében, míg a katolikus vezetés elutasító magatartása számtalan torzuláshoz vezetett a papság körében.

Sikli ezúttal nem a katolikus egyházzal hadakozott, hanem sokkal inkább érte. Mi sem bizonyítja ezt jobban, mint hogy a kötetbemutató előtt a Fő utcán szemtanúi voltunk, amint a volt plébános az egykori Orsolya zárda templomába tér be imádkozni. Mint mondta, nem a cölibátust utasítja el, hanem annak kötelezővé tételét. Mert vannak olyan papok, szerzetesek, akiknek erre elhívásuk van. Az önkéntesség nyomdokain haladva ezeket a személyeket még nagyobb megbecsülés, tisztelet övezné.

A történet főszereplői egyes szám harmadik személyben jelenítődnek meg a könyvben, ezzel is érzékeltetni szándékozott a szerző, hogy ez nem pusztán a személyes élettörténete, hanem sok száz volt szolgatársának is dilemmája, valós küzdelme. A beszélgetés során Siklinek szögezték a kérdést, mit gondol, miért nem foglalkozik a katolikus egyház a cölibátus kér-

Dedikálásra várva

Erika asszony bensőséges hangon beszélt kapcsolatukról

désével. Válaszában két lehetőséget villantott fel: vagy a pásztorbottól nem látják az erdőt, vagy nem veszik észre a teli templomos misék, a pápalátogatást övező érdeklődés megtevesztő voltát. Ne áltassuk magunkat, ezeken a tömegeseményeken való részvétel nagyobb részt kíváncsiságból fakad. A cölibátus bebetonozása által pedig az egyház még inkább sebezhetővé vált, az egyre súlyosbodó paphiány is erre vezethető vissza. A papság nem meri felemelni a szavát, mert a mindennapi kenyér fontossága erősebb – összegezhető az író ál-

laspontja. Ennek ellenére szándékában áll eljuttatni regényét egyházi vezetőkhez, hogy ezáltal is gondolkodásra készítse őket.

A jelenlevőknek is jutott idejük a beszélgetésen elmélkedni, üdítő pillanatok teremtett Szerefi Ilona énekhangja és Réthi Brigitta orgonajátéka. Az esemény utolsó momentumaként a feleség, Erika asszony bensőséges hangon szólt szerelmükről, házasságukról, arról a láthatatlan kötelékről, amely révén mindmáig kitartottak egymás mellett.

D. Mészáros Elek

Hibaigazítás

Szeptemberi számunkban az *Erdőgazdálkodás magas szinten* című cikkünkhöz sajnálatos tévedésből egy idegen fotó is keveredett. A megfelelő képet a román erdészek

Eb-résztvevő fociválogatottjáról, melynek Ferkő Jenő is tagja volt, itt közöljük. Interjúalanyunkat és olvasóinkat is megkövetjük a hibáért.

Szeptemberi újdonságok

Több tíz magyar nyelvű kötettel is bővült a Gheorghe Șincai Bihar Megyei Könyvtár gyermek- és felnőtt részlege és médiatára szeptemberben. Alább – a teljesség igénye nélkül – arról számolunk be, milyen újabb magyar nyelvű könyvek kölcsönözhetőek ki a tékából.

A gyermekkönyvek közül a Berg Judit Cipelő cicák a cirkuszban, Kertész Erzszi Göröngyös Úti Iskola – Gáz van, Nick Bruel Rossz Cica fürdik, Maria T. Lennon Egy középső gyerek vallomásai vagy éppen Michael Ende A végtelen történet című könyvét (ebből film is készült) ajánljuk a kisebbeknek és nagyobbaknak. Szintén ajánljuk Jeff Kinney Egy ropi naplója című sorozatának Mély víz című és J. K. Rowling Legendás állatok és megfigyelésük. Az eredeti forgatókönyv című kötetét. Méhes György Őcsi naplója című könyve szintén kikölcsönözhető már, akárcsak Florence Hinckel Titkok.com, Kate Pankhurst A szellemmalac esete (Fürkész Fanni kideríti 1.) és Louis Sachar Bradley, az osztály réme című kötete.

A felnőtt részlegre megérkezett például a Testamentumok, Margaret Atwood köny-

ve, a filmsorozatként is sikert aratott A szolgálólány meséjének folytatása. Nagyváradon is találkozhattak már Dragomán Györggyel és Szabó T. Annával, előbbinek Főzőskönyv. Írások főzésről és evésről című, utóbbinak a Szabadulógyakorlat és a Töréskereszt című kötete hozzáférhető. Szintén járt már városunkban Grecsó Krisztián, tőle a Magamról többet című verseskötet került egyéb könyvei mellé a téka polcára, és az Erdély – 1000 év öröksége című kötet is elérhető.

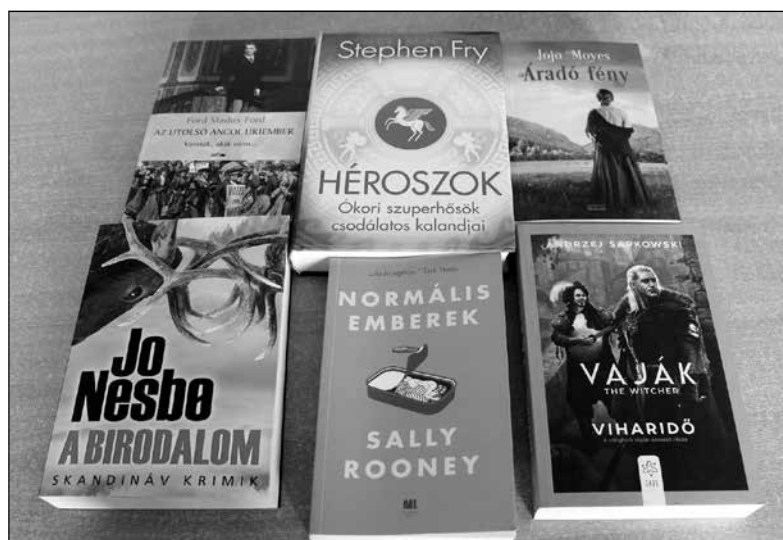
A skandináv krimik szerelmesei Camilla Läckberg A hableány és Jo Nesbø A birodalom című regényeinek örvendhetnek, a romantikus történetek kedvelői pedig például Jojo Moyes Áradó fény, Anna Hope A bálterem, Karina Halle A féktelen trónörökös és Kiera Cass Eljegyezve, illetve Kristen Callihan VIP-sorozatának 2. és 3. kötetét, a Kontroll és a Zuhanás című könyveit találják meg a polcon.

Stephen Fry Héroszok: ókori szuperhősök csodálatos kalandjai című könyve a mitológia iránt érdeklődőknek szól, az igaz történetek kedvelőinek Deborah Feldman Unortodox – a másik út – hogyan fordítottam hátat a haszid közösségnek című könyvét ajánljuk.

A fantasy kedvelői figyelmébe ajánljuk Andrzej Sapkowski Vaják-sorozatának Viharidő és David Gemmell Árnyékok farkasa (Jon Shannow 1.) kötetét. Sally Rooney Normális emberek című könyve fejlődésregény, Ford Madox Ford Az utolsó angol úriember című sorozatából film is készült, ennek első kötete, a Vannak, akik nem... kölcsönözhető ki.

Az (ön)életrajzok iránt érdeklődőknek a médiatárat ajánljuk, ott például Arnold Schwarzenegger Emlékmás. Életem hihetetlen, de igaz története című, Sting Széttört zene című és Helena von Zweigbergk, valamint a 2019 decemberében elhunyt Marie Fredriksson Listen to My Heart – hallgass a szívemre – a Roxette énekesnőjének önéletrajza című könyve került a polcokra.

Fried Noémi Lujza

Tájak, házak, ízek a Berettyó mentén

A népművelők régen úgy tartották, ha jó az idő és hideg a sör, nem lehet elrontani a rendezvényt. Igaz volt ez a múlt hónap elején Berettyóújfaluban, a Tájak – Házak – Ízek Fesztiválon is. A rendezvényt – hagyományteremtő szándékkal – a Nadányi Zoltán Művelődési Ház hívta életre még 2018-ban. Idén szeptember 11-én már harmadszor rendezték meg, s ezúttal is támogatta a Bihari Népiskola.

Az első két óra a legnehezebb. Az, hogy mindenki megtalálja a helyét. Legyen sörpadja, tűzifája vagy gáztűzhelye. Ínycsiklandó illatok és különleges ízek várták a berettyóújfalui gasztrofesztiválra látogatókat. Sokat számított Szegedi Róbert szakmai tapasztalata és az, hogy szinte minden csapatban volt egy-két ismerőse. Az Opóczky István-díjas séf most is motorja volt a rendezvénynek.

A Morotva-liget kiváló helyszín, minden idelátogató dicsérte. **Horváth Zsolték** jöttek most is a legmesszebről. Már nem először járnak városunkban.

Itt készült
a legjobb pörkölt

Koltay Gergely, a Kormorán együttes alapítója és vezetője

– Honnan és miért érkeztek?

– Új-Hermesről, ez ma már Sopron része, 200 méterre az osztrák–magyar határtól. Egykor szénbányászok lakótelepe volt. A régi házak még ma is állnak, mindegyik lakott, de már nem bányászok élnek ott. Főztünk már közelebb is, de örülünk, hogy végre újra részt vehetünk az ország egyik legrangosabb főzőversenyén. Berettyóújfaluba, a Morotva-ligetbe barátként és nem utolsósorban címvédőként érkezünk. Megmutatjuk, mit tudunk, mit tanultunk, és mit felejtettünk a hosszú bezártság alatt. Amire számítunk, amit eddig is megtapasztaltunk már: a vendégszeretet, a tökéletes szervezés, a jó hangulat, az egészséges versenyszellem és az ország minden részéről érkező olyan csapatok, amelyeknek tagjai szívvel-lélekkel dolgoznak, főznek, színesítik a gasztronómiai palettát. Köszönjük támogatóinknak, szurkolóinknak, hogy idáig eljuthattunk! Reméljük, nem fogunk csalódást okozni. A menüsor, amivel készülünk: sütőtöklevés medvehagymás ropogóssal és kolbászmor-

(folytatás a következő oldalon)

Tájak, házak, ízek a Berettyó mentén

(folytatás az előző oldalról)

zsával, Esterházy szarvasszív pirított zsemlegombóccal, erdei gombás szürkemarharagu fenyőmagos burgonyafánkkkal, gímszarvasborjú-érmék galagonyás lencseágyon, gesztenyehabos túrófánk pálinkás gyümölcsökkel.

Szombat délelőtt – rajtuk kívül – több mint ötven csapat érkezett, és ebből négy diákokból állt. A Sonivius Vappae együttes Béke Csaba vezetésével középkori dallamokkal színesítette a programot, időnként táncra is perdültek. Délután Heit Lóri és zenekara szórakoztatta a nagyérdeműt, majd a főzőverseny eredményhirdetése következett. A gasztronómiai versenyeken már országos hírnevet szerző újfalui pénzügyesek megosztott első helyezést értek el a Hermesi Hegylakók csapatával. Az ügyes Pénz-ügyesek menüsora a következő volt: kapros, fokhagymás és fokhagymás dübبencs kemencében; aszalt szőlővel töltött, baconba gyöngyölt tarja hagymás-almás galuskával; zöldséges kakas almával, körtével paplanozva, sós szilvás gombóccal, szegfűgombamártással; barackos lábatlan túros gyömbéresen, baracköntettel.

Az egyik legszebb pillanat az volt a színpadon, mikor a Hermesi Hegylakók vezetője, Horváth Zsolt átnyújtotta az újfalui Pénz-ügyeseknek a vándorkupát, mert szerintük az őket illeti.

Az eredményhirdetés után a Körömvirág együttes szórakoztatta a közönséget, miközben ugrálóvár, óriáspalacsinta, a Bihari Mú-

Szegedi Róbert
a Hermesi
Hegylakóknál

zeum népi játszótere, a Bihari Népművészeti Egyesület tagjainak portékái, Kádár Ferkó fotószínháza, gólyalábasok, Imre István madársulija, Csíki sör-terasz és kézművesvásár várta az esti Kormorán-koncertre érkezőket.

Koltay Gergely Kossuth-díjas zeneszerző, számtalan kitüntetés birtokosa csendes szemlélte az eseményeket. Azt mondta, egy zenekarvezetőnek elsőként kell megérkeznie a fellépés helyszínére. Még egy rövid interjúra is vállalkozott.

– 1976-ban hívta életre a Kormorán együttest. Mivel szerettek volna berobbanni az élvonalba?

– Három dolog motivált. Én a zeneakadémián végeztem fuvola tanszakon, így volt bennem egy kis érzékenység a klasszikus zene iránt. Abban az időben indult a táncházmozgalom is. Ebben én is részt vettem, Halmos Bélával és Sebő Ferivel alkotunk egy triót, és nagyon megszerettem ezt a fajta népzene-t, az igazi parasztzene-t, amiről előtte nem sokat hallottunk, és nagyon sok barátom volt a rockosok között is. Szerettem volna, ha a magyar népzene elemei is megjelenének a rockmuzsikában. Népzene-sz barátaim azt mondták, hogy ez istenkáromlás, hogy dobbal és basszusgitárral játszunk népzene-t. A rockosok meg azt mondták, hogy ilyen butaságot nem lehet csinálni, hogy felvesszünk a színpadra citerát, dudát, töröksípot...

– Hol születtek az első sikerek?

– Azokban az években, amikor az átlagember háromévenként kaphatott útlevelet, mi évente négy-öt alkalommal játszottunk Nyu-

Készül a csöröge

Az eredmény-
hirdetés egyik
pillanata:
színpadon az első
két helyezett

gaton, Franciaországban, Németországban (NSZK), Belgiumban. Az első albumunk Hollandiában jelent meg, sőt még az első CD-nk is. Akkor Magyarországon még nem is lehetett CD-lejátszót kapni!

– *Mi változott meg a kezdeti sikerek után?*

– Ahogy belenőtünk ebbe a világba, egyre jobban megerősödött bennem, hogy a nemzethez, a családhhoz, az országhoz való tartozást is fejezzük ki a dalainkban. Ezt nagy örömmel fogadták a Felvidéken, Kárpátalján, Délvidéken és Erdélyben is. Annak ellenére, hogy nem nagyon játszzák a rádiókban és a televíziókban a dalainkat, mégis elterjedtek. Ha másképpen nem, szájhagyomány útján. Az elmúlt 45 évben közel 70 ember fordult meg a zenekarban. Mindenkitől tanultam valamit. Az ismertségünket növelte, hogy a *Honfoglalás* című filmnek – amelyet a bátyám, Koltay Gábor rendezett – én írtam a főcímdalát. A *Kell még egy szót* azóta mindenütt éneklük: balladásokon, ne adj' isten, temetéseken. A Felvidéken pedig bekerült a tankönyvekbe is.

– *A nagy sláger mellé melyik két dalt állítaná oda a képzeletbeli dobogóra?*

– Ez nagyon nehéz kérdés. Jövőre leszek 70 éves, és ebből az alkalomból össze szeretnék állítani egy 4 CD-ből álló albumot. Ha ki kellene emelni dalokat, a *Szívét osztja szét* lenne az egyik, a *Sacra Corona* film zenéje. A másik meg egy nagyon elterjedt dalunk, az *Isten ujsa megérintett*, ez arról szól, hogy jó volt és jó lesz magyarnak lenni.

Szegedi Róberttel, aki a Hajdúság legjobb séfje címmel is büszkélkedhet, csak két nap múltán tudtunk asztalhoz ülni egy kis összevacsizásra. Szerinte a nap legfinomabb ételét neves és elismert szakemberekből álló zsűri bírálta. Több mint 200 ételt kóstoltak. A zsű-

ri elnöke Opóczky István életműdíjas mester-szakács volt, a tagjai pedig Szathmári János, a Karcagi lovagudvar séfje és fia, Szathmári Zoltán, akik grillbajnokok, valamint Dézsi Ferenc, számtalan országos főzőverseny győztese. Visszatérő ítéző Klötl Géza, az Esterházy Barokk Étealfőző Fesztivál szervezője, meg is hívta Bakonszeget, Derecskét és Esztárt jövőre a fertődi megmérettetésre. A Tájak – Házak – Ízek Fesztivál képzeletbeli dobogójának harmadik fokára a Furtai nagyik állhattak. A legjobb levest a Köménymag csapata főzte, mégpedig rakottkrumpli-krémlvest. A legjobb desszertet a Diétások készítették: rántott tejbegrízt. A legjobb grillételnek Kozma Szabi és csapata palóc tócsnija bizonyult. A legjobb pörköltet Told csapata készítette el. A séfjelesek is segítettek a zsűri munkáját, és az ő javaslatukra érdemelte ki a legvidámabb csapat címet Berekbőszörmény. A legszebb tálalásért a Lendület Sport- és Szabadidő Egyesület kapott külön elismerést. Különdíjban részesült még a Petőfi Vadásztársaság, Bakonszeg és Váncsod csapata. A körösszakálik azért kaptak elismerést, mert az ételükhöz mindent ők termeltek meg. A Beskós séfek pedig a legjobb diákcsapat lett. Szegedi Róbert szerint az itt készült ételek olyan minőségűek voltak, hogy bármelyik rangos versenyben megállták volna a helyüket.

Lisztes Éva, a Nadányi Zoltán Művelődési Ház vezetője már a következő nagyrendezvényre készül. Úgy véli, hogy lassan kiforri magát a fesztivál, és a visszatérők magas száma azt igazolja, hogy érdemes megtartani jövőre is. Bízunk benne, hogy legközelebb már újra érkezhetnek csapatok a határ túloldaláról is.

Kocsis Csaba

Sokrétű hagyományörzés Hegyközcsatárban

Ötödik alkalommal szervezték meg a Hegyközcsatári Kuruc Népiünnepélyt, szeptember második szombatján. A Partium több településéről és Magyarországról is érkeztek hagyományörzők.

A népiünnepély eddigi forgatókönyvét követve, mielőtt Hegyközcsatárban elkezdődött volna az értékhordozó programkavalkád, Biharon gyülekezett a hagyományörzők kisebb csoportja. Itt Meleg Vilmos színművész, hagyományörző ezredes szavalata után megkoszorúzták az 1704. január 7-én hősi halált halt kuruc vitézek emléktábláját a református templom kerítésének falán.

A rendezvény központi településén csak annyiban változott az előzőekhez képest az idei nyitóprogram, hogy a reggeli áhítatra az ifjúsági ház udvarán került sor, mivel a református templom teljes felújítás alatt áll. Miklós Csaba Péter lelkipásztor Habakuk próféta könyvéből vette mondandójának alap gondolatát: „Őrhelyemre állok, és megállok a bástyán, és vigyázok...” Mint kifejtette, a legfontosabb dolog megmaradnunk őrhelyünkön, ahová az Úr állított minket, s ott egyúttal váljunk iránymutatóvá mások számára.

Az áhítat után is érkeztek további vendégek, a messziről jötteket Gellért Gyula volt re-

Míves pinceajtó az Énekes ligetben

Emléksziklát állítottak a csatári kuruc hősök tiszteletére

formátus esperes, a rendezvény főszervezője fogadta, fáradhatatlanul ügyelve arra, hogy minden szép rendben zajlódjék le.

Miután a református ifjúsági csoport Spurigán Zoltán kántor irányításával modern egyházi dalok színvonalas előadásával kedveskedett, Pataki István bihari költő és a Magyarországról érkezett Bodnár László legújabb köteteit mutatták be.

Mire a délután elharangozták, a sokaság már az Énekes ligetben csodálhatta meg az őszbe hajló lankás tájat. A liget elnevezésére is fény derült: valamikor pincesor húzódott meg a magaslaton, és esténként a gazdák nótázásától volt hangos a táj. Két pince maradványát még sikerült lencsevégre kapnunk, a régi idők mementójaként.

Az írások tanúsága szerint fél tucat csatári kuruc vitéz is szolgált II. Rákóczi Ferenc oldalán, név szerint Csatáry István főhadnagy, Csatáry Zsigmond főhadnagy, Balog Pál ti-

Biharország – hagyomány

Zajlik a csata

Gellért Gyula mondott áldást

Megemlékezés Biharon

Igehirdetés az ifjúsági ház teraszán

zedes, furír (élelmezési altiszt), Zádory Ferenc furír, László András strázsamester és Veres Péter strázsamester. A múltmentő helybeliek emléksziklát állítottak hőseiknek, és az emlékhely avatására is az idei népiünnepélyen kerítették sort. Előzőleg Miklós Csaba Péter röviden ismertette a csatári kuruc katonákról fellelt írásokat. A tiszteletes és Gellért Gyula leplezte le az emléksziklát, azon a hegyközcsatári katonák neve mellett a fejedelem jelmondata és a száműzetésbe készültkor az itthon maradóknak megfogalmazott üzenete is olvasható.

Gellért Gyula áldásmondása után koszorúztak, majd a Pusztai Farkasok ifjászai id. Bokor Zoltán vezetésével ismertetővel egybekötött bemutatót tartottak honfoglalás kori íjakkal. A hagyományörző elmondása szerint ezek az íjak a régi idők leghatékonyabb fegyverei voltak.

Közben lent a völgyben már készültek a „harcosok”, és rövidesen látványos csataimitációban gyönyörködhetnek a jelenlevők. Előbb a toborzók végighordozták a „véres” kardot, ekként híva hadba a vitézeket. Ropogtak a fegyverek, füstfelhőben küzdöttek a csata résztvevői, harci kiáltások röppentek a völgyből. A végkifejlet felől senkinek sem lehetett kétsége: II. Rákóczi György erdélyi fejedelem katonái fölényes győzelmet arattak, ahogyan 1658. július 6-án a valóságban is megtörtént a párlúsi szorosban, Arad és Lippp között, a Maros partján.

Mire visszaértek a résztvevők, a református ifjúsági ház udvarán már üstökben rotyogott a babgulyás, megterített asztalokkal várták a vendégeket. Közben György Csáki Sándor szőlősgazda a térség borairól tartott ismertetőt. A borkóstolóval egybekötött okítás során megismerhettük a modern borkészítés és -tárolás alapvető szakmai fogásait, illetve az ágazatban rejlő kereskedelmi lehetőségeket. A borok bemutatásakor Meleg Vilmos színművész az alkalomhoz illő versösszeállítással srófolta feljebb az amúgy is emelkedett hangulatot.

D. Mészáros Elek

Az élet céljáról

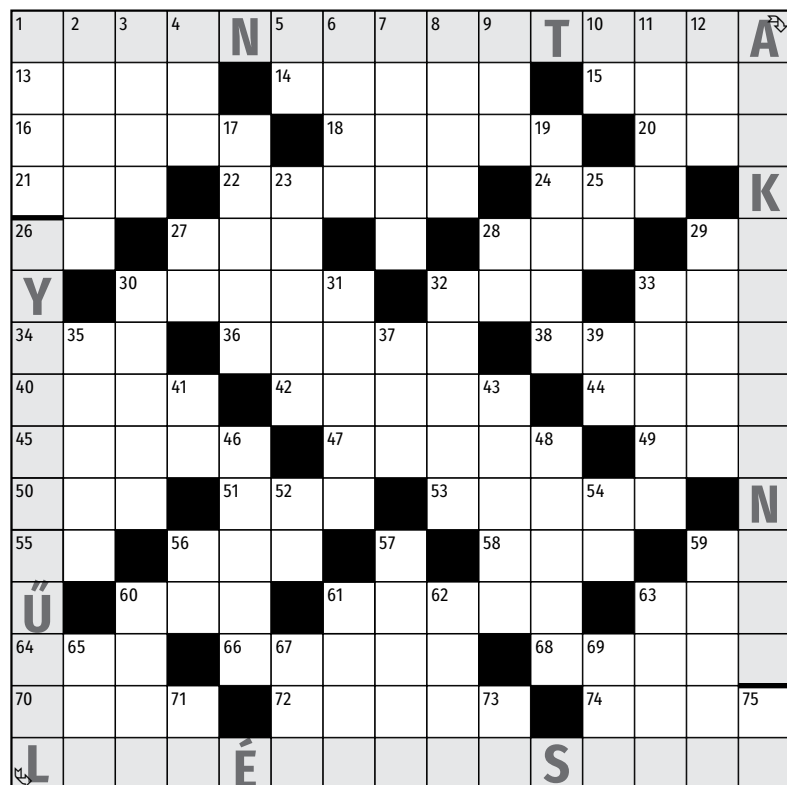
V. Kulcsár Ildikó budapesti újságíró, író egyik gondolatát idézzük: „Rossz annak, aki azt gondolja, hogy az élet célja a fiatalság megőrzése. És...” Folytatása a rejtvényben a vízszintes 1. és függőleges 26. alatt.

VÍZSZINTES: 13. Ügyirat. 14. Szellemes tréfálgatás. 15. Vaj jelzője lehet. 16. ...együtt – énekegyütt. 18. Könyv anyaga. 20. Amerikai napvizsgáló mesterséges hold (röv.). 21. Menyasszony. 22. XX. századi művészeti irányzat. 24. Ruhadarab. 26. Gitározni kezd! 27. Magas török tiszti rang. 28. ... regénye – Gárdonyi-mű. 29. Az amerícium vegyjele. 30. Zamat. 31. A kálium és a szelén vegyjele. 33. Védelmezé. 34. Évszak. 36. Mezopotámia legrégebbi lakója. 38. A nemzet színésze volt (Dezső). 40. A nikkel és az erbium vegyjele. 42. Darabokra hull. 44. Angliában népszerű labdajáték. 45. García Lorca drámája. 47. Remél. 49. ... Paulo – Brazília fontos ipari központja. 50. A disznót levágja. 51. Arra

a helyre. 53. „Kézi” hosszímérték. 55. Visszastrázsa. 56. Könyv szerzője. 58. Gyerünk! 59. Németországi és thaiföldi autók betűjele. 60. Felfog. 61. Hevenyészett ábra. 63. Rómán autómárka volt. 64. Bálna. 66. Hordó nyílása. 68. Ezen át lélegzik a bőr. 70. Létezés. 72. Hun fejedelem, Attila legkisebb fia (a mondákban Csaba királyfi). 74. Elemi részesecske (K-mezon).

FÜGGŐLEGES: 1. Színe... – a legértékesebb része. 2. Nagyon régi. 3. A pókok egyik rendjének tagja. 4. Kánaán része! 5. Indulatsz. 6. Verseny díja lehet. 7. Keserű anyagok (latin). 8. Egyiptom egykori népe. 9. A közepén pirít! 10. Az urán és a jód vegyjele. 11. Kábítószer. 12. Jövendőmondó. 17. A befogott lovak mellé kötött, de nem húzó ló. 19. Barátságtalan. 23. Gyapotfonal. 25. Norvég és osztrák autójel. 27. Arrafele! 28. Szintén. 29. Csúcs Belgrádban. 30. Azerbajdzsáni lakos. 31. Egysejtű állat. 32. Unitárius püspök, népköltészeti gyűjtő, költő (János). 33. Szláv nép. 35. Téli sportot űző. 37. Illet. 39. Alvég határai! 41. Páratlan Róma! 43. Bőröndből a szekrénybe pakol. 46. Főütőér. 48. Fejfedő. 52. A dúr hangsor első hangja. 54. Ételízesítő. 56. Körmöl. 57. Svéd botanikus (Carl von, 1707–1778). 59. Francia író, haditudósító (Maurice). 60. Világűr. 61. Amerikai gépkocsimárka. 62. Rama betűi. 63. Kazahsztáni tó. 65. A lábaihoz. 67. Kerület – röv. 69. Rendben van (ang.). 71. Azonos betűk. 73. Fecske farka! 75. Mutatószó.

Barabás Zsuzsa

Újraindítjuk nyereményjátékunkat!
A helyes megfejtők között
könyvjutalmat sorsolunk ki.

Beküldési határidő: **október 29.**

Szeptemberi rejtvényünk (Gazdaságos)
helyes megfejtése:
„A jóság az egyetlen befektetés,
amely mindig kifizetődik.”

Fényes Elek-díjak kiosztása Kovácsiban

A Partiumi és Bánsági Műemlékvédő és Emlékhely Társaság (PBMET) XXVI. Partiumi Honismereti Konferenciájának adott otthont a Hegyközkovácsi Református Egyházközség szeptember 3–5. között. A konferencia fő témái a következők voltak: helynevek kutatása; pusztuló műemlékeink; nagy személyiségeink emlékezete. Az előadásokat a kovácsi Varga Vilmos Művelődési Házban tartották meg.

A rendezvény első napján a Fényes Elek-díjakat is kiosztották. A csokalyi közigazgatásról, statisztikusról, földrajzi íróról elnevezett elismerést és a vele járó emléklapokat 2021-ben a nagyváradi **Jakabffy László** nyugalmazott mérnöknek, műemlékvédőnek, a temesvári **Szekernyés János** nyugalmazott tanárnak, újságírónak, helytörténésznek és **Forró László** hegyközkovácsi parókus lelkésznek, a Királyhágómelléki Református Egyházkerület főjegyzőjének ítelték oda a helytörténeti

Fotó: Voiticsek Ilona

munkában, történelmi örökségünk megóvásában, a honismereti nevelésben elért kimagasló eredményeikért. A díjakat Dukrét Géza, a PBMET elnöke adta át.

A konferencia résztvevői a Varga Vilmos Művelődési Ház előtt

Jakabffy László munkásságát is Fényes Elek-díjjal ismerték el

Forró László hegyközkovácsi református lelkipásztor szintén Fényes Elek-díjat kapott

9 771583 061009